

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESA

SPRIEDUMS

LATVIJAS REPUBLIKAS VĀRDĀ

Rīgā 2004. gada 9. martā

Lietā Nr. 2003-16-05

Latvijas Republikas Satversmes tiesa šādā sastāvā: tiesas sēdes priekšsēdētājs Aivars Endziņš, tiesneši Ilma Čepāne, Romāns Apsītis, Juris Jelāgins, Gunārs Kūtris un Andrejs Lepse,

ar tiesas sēdes sekretāru Oskaru Garkāju,

pieņemot pieteikuma iesniedzēja – Jūrmalas pilsētas domes – pilnvarotajai pārstāvei Valentīnai Elksnei, zvērinātam advokātam Viktoram Tihonovam

un amatpersonas, kas izdevusi apstrīdēto aktu, – reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministra – pilnvarotajam pārstāvim Artim Stuckam,

pamatojoties uz Latvijas Republikas Satversmes 85. pantu, Satversmes tiesas likuma 16. panta 5. punktu, 17. panta pirmās daļas 7. punktu un 19. pantu,

Rīgā 2004. gada 10. un 11. februārī atklātā tiesas sēdē izskatīja lietu

„Par reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministra 2003. gada 27. maijā pieņemtā rīkojuma Nr. 2-02/57 „Par Jūrmalas pilsētas domes 24.10.2001. saistošo noteikumu Nr. 17 „Par detālo plānojumu Jūrmalā, teritorijai starp Bulduru prospektu, Rotas ielu, 23. un 25. līnijām” darbības apturēšanu”, 2003. gada 2. jūnijā pieņemto rīkojumu Nr. 2-02/60

„Par Jūrmalas pilsētas domes 09.10.2002. saistošo noteikumu Nr. 10 „Par detālā plānojuma apstiprināšanu Jūrmalā, sabiedriskajam centram Vaivaros” darbības apturēšanu” un Nr. 2-02/62 „Par Jūrmalas pilsētas domes 07.11.2001. saistošo noteikumu Nr. 18 „Par detālā plānojuma apstiprināšanu Jūrmalā, zemesgabalam Bulduri 1001” darbības apturēšanu” atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1.pantam”.

Konstatējošā daļa

Jūrmalas pilsētas dome 2001. gada 24. oktobrī pieņēma saistošos noteikumus Nr. 17 „Par detālo plānojumu Jūrmalā, teritorijai starp Bulduru prospektu, Rotas ielu, 23. un 25. līnijām” (turpmāk – domes noteikumi Nr.17), 2001. gada 7. novembrī saistošos noteikumus Nr. 18 „Par detālā plānojuma apstiprināšanu Jūrmalā, zemesgabalam Bulduri 1001” (turpmāk – domes noteikumi Nr. 18) un 2002. gada 9. oktobrī saistošos noteikumus Nr. 10 „Par detālā plānojuma apstiprināšanu Jūrmalā, sabiedriskajam centram Vaivaros” (turpmāk – domes noteikumi Nr. 10).

2003. gada februārī vairāki Saeimas deputāti, arī Leopolds Ozoliņš, Jānis Strazdiņš, Pēteris Kalniņš, Indulis Emsis, Andris Bērziņš un Augusts Brigmanis, vērsās Ģenerālprokuratūrā, lūdzot izvērtēt atsevišķu Jūrmalā esošu zemesgabalu atsavināšanas un iznomāšanas likumību. Deputāti citastarp norādīja, ka Jūrmalas pilsētas dome nav ievērojusi Aizsargjoslu likuma 36. panta prasības, proti, pieļāvusi Baltijas jūras līča krasta kāpu aizsargjoslā valstij piederošu zemesgabalu atsavināšanu, nepieprasot Ministru kabineta (turpmāk – MK) lēmumu. Deputāti arī pauda viedokli, ka šo teritoriju detālplānojumu izstrādē netika ņemts vērā sabiedrības viedoklis (*sk.: Latvijas Vēstnesis, 2003. gada 13. februāris, Nr. 24*).

Veicot pārbaudi, Ģenerālprokuratūras Personu un valsts tiesību aizsardzības departamenta prokurors Guntis Akmeņkalns konstatēja, ka vairāki detālplānojumi ne tikai neatbilst spēkā esošajam Jūrmalas pilsētas attīstības plānam (Ģenerālplānam) (turpmāk – Ģenerālplāns), bet arī nav tikuši izstrādāti

atbilstoši MK 2000. gada 5. decembra noteikumiem Nr. 423 „Noteikumi par teritorijas plānojumiem” (turpmāk – noteikumi Nr. 423).

2003. gada 24. aprīlī G. Akmeņkalns Prokuratūras likuma 20. panta kārtībā iesniedza iesniegumu Jūrmalas pilsētas domei. Tajā tika pieprasīts atcelt kā nelikumīgus domes noteikumus Nr. 18 un domes noteikumus Nr. 10. Tajā pašā dienā viņš reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministram nosūtīja vēstuli, kurā lūdza apsvērt iespēju izmantot likuma „Par pašvaldībām” 49. pantā noteikto iespēju un apturēt iesniegumā minētos saistošos noteikumus.

Jūrmalas pilsētas dome 2003. gada 29. aprīļa atbildes vēstulē G. Akmeņkalnam norādīja, ka iesniegumā minētais neatbilst patiesībai, proti, Jūrmalas pilsētas dome neesot pārkāpusi noteikumus Nr. 423, un lūdza prokuroru atkārtoti izvērtēt 2003. gada 24. aprīļa iesniegumā minētās prasības.

2003. gada 27. maijā reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrs izdeva rīkojumu Nr. 2-02/57 „Par Jūrmalas pilsētas domes 24.10.2001. saistošo noteikumu Nr. 17 „Par detālo plānojumu Jūrmalā, teritorijai starp Bulduru prospektu, Rotas ielu, 23. un 25. līnijām” darbības apturēšanu” (turpmāk – rīkojums Nr. 2-02/57). Rīkojumā norādīts, ka Jūrmalas pilsētas domes 2000. gada 3. februārī pieņemtais lēmums Nr. 85 „Par izmaiņām Jūrmalas pilsētas Attīstības plānā (Ģenerālplānā)” (turpmāk – lēmums Nr. 85) netika pieņemts saistošo noteikumu veidā un līdz ar to šajā lēmumā ietvertajās teritorijās joprojām esot spēkā sākotnējais 1995. gadā apstiprinātais Ģenerālplāns. Turklāt ar domes noteikumiem Nr. 17 apstiprinātā detālplānojuma sabiedriskā apspriešana ilgusi trīs nedēļas, lai gan noteikumi Nr. 423 paredzot vismaz četru nedēļu ilgu sabiedriskās apspriešanas termiņu. Jūrmalas pilsētas dome neesot ņēmusi vērā arī Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas 2001. gada 15. oktobra negatīvo atzinumu par izstrādāto detālplānojumu.

Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrs 2003. gada 2. jūnijā izdeva rīkojumu Nr. 2-02/60 „Par Jūrmalas pilsētas domes 09.10.2002. saistošo noteikumu Nr. 10 „Par detālā plānojuma apstiprināšanu Jūrmalā,

sabiedriskajam centram Vaivaros” darbības apturēšanu” (turpmāk – rīkojums Nr. 2-02/60) un rīkojumu Nr. 2-02/62 „Par Jūrmalas pilsētas domes 07.11.2001. saistošo noteikumu Nr. 18 „Par detālā plānojuma apstiprināšanu Jūrmalā, zemesgabalam Bulduri 1001” darbības apturēšanu” (turpmāk – rīkojums Nr. 2-02/62).

Rīkojumu pamatojumā ministrs norāda, ka Jūrmalas pilsētas dome „ar detālplānojumu maina Jūrmalas attīstības plānā (ģenerālplānā) detālplānojuma robežās ietvertās teritorijas plānoto (atļauto) izmantošanu. Jūrmalas pilsētas domei, konstatējot šo faktu, bija jāpieņem lēmums par teritorijas plānojuma grozījumu uzsākšanu vai detālplānojums bija jāizstrādā kā pamats grozījumu izdarīšanai pašvaldības teritorijas plānojumā.” Tādā veidā Jūrmalas pilsētas dome esot pārkāpusi noteikumu Nr. 423 prasības.

Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka rīkojumi Nr. 2-02/57, Nr. 2-02/60 un Nr. 2-02/62 neatbilst no Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 1. panta izrietošajiem tiesiskās valsts pamatprincipiem, tostarp tiesiskās stabilitātes, samērīguma un tiesiskās paļāvības principam.

Samērīguma princips ierobežojot izpildvaras rīcības brīvību un patvaļu, piesaistot to noteiktiem kritērijiem. Šā principa aspektā ministrs neesot pietiekami izvērtējis savu rīkojumu ietekmi uz tiesībām, kuras uz apturēto pašvaldības saistošo noteikumu pamata bija likumīgi radušās privātpersonām.

Tiesiskās stabilitātes princips savukārt nodrošinot, ka izpildvara savas darbības veic noteiktos, iepriekš paredzamos termiņos. Tā kā ministrs pēc pašvaldības saistošo noteikumu pieņemšanas neesot savlaicīgi izdevis rīkojumu, esot pārkāpts tiesiskās stabilitātes princips.

Atbildēs uz Satversmes tiesas jautājumiem pieteikuma iesniedzējs konkrētībā, ka tiesiskās paļāvības princips jāievēro attiecībā uz privātpersonām, nevis Jūrmalas pašvaldību, taču tas jāievēro arī valstij, organizējot pārvaldi, piemēram, veicot detālplānojumu tiesiskuma kontroli. Pamatojoties uz pašvaldības saistošajiem noteikumiem, esot izdota virkne administratīvu aktu. To adresāti varējuši paļauties uz valsts veikto darbību tiesiskumu un pastāvību

un tādējādi plānot savu personisko rīcību. Ņemot vērā, ka administratīvo aktu adresāti esot labticīgi, to tiesiskā paļāvība ir aizsargājama. Ja valsts pārkāpšot šo principu, labticīgajiem administratīvo aktu adresātiem pienāksoties atlīdzība no valsts (pašvaldības).

Institūcija, kas izdevusi apstrīdēto aktu, – reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrs (turpmāk – ministrs) – nepiekrīt pieteikuma iesniedzēja viedoklim.

Atbildes rakstos ministrs pauž viedokli, ka ar apturētajiem pašvaldības saistošajiem noteikumiem apstiprinātie detālplānojumi netika izstrādāti atbilstoši noteikumu Nr. 423 52. punktam, kas regulē to izstrādāšanas kārtību. Pieteikuma iesniedzējam, konstatējot, ka detālplānojumi maina Ģenerālplānu, bija jāpieņem lēmums par tā grozīšanu. Detālplānojumu raksturs liecinot, ka ar tiem tiek mainīts Ģenerālplāns, un šajā gadījumā to pieņemšanas, apstiprināšanas un spēkā stāšanās kārtībai bija jāatbilst kārtībai, kādu piemēro, izdarot grozījumus teritorijas plānojumā. Turklāt pieteikuma iesniedzēja prettiesisko darbību rezultātā šajās teritorijās „darbojas divi atšķirīgi spēkā esoši teritorijas plānojumi”.

Tiesiskās stabilitātes princips netiekot pārkāpts, jo nevienā no normatīvajiem aktiem teritorijas plānošanas jomā neesot noteikts termiņš, kādā ministram būtu jāizmanto savas tiesības, kas noteiktas likuma „Par pašvaldībām” 49. pantā.

Pieaicinātā persona Saeimas deputāts Leopolds Ozoliņš paskaidrojumos Satversmes tiesai norāda, ka domes noteikumi Nr. 17, Nr. 18 un Nr. 10 paredzot būtiski grozīt piekrastes mežu joslas izmantošanu. Joslā ietilpstot starptautiski aizsargājams mežs, un vienīgā iespēja novērst krasta eroziju esot nepieļaut šā meža iznīcināšanu. Turklāt pirms sabiedriskā centra „Vaivari” detālplānojuma apstiprināšanas Jūrmalas pilsētas būvvalde deputātiem esot sniegusi falsificētu informāciju par diviem Vides aizsardzības komitejas protokoliem un vienu Attīstības jautājumu komitejas protokolu, kuri it kā pieļaujot kotedžu celtniecību meža nogabalā *Vaivari 1307*.

Pieaicinātā persona izsaka šaubas par ekspertīzes atzinuma objektivitāti saistībā ar sabiedriskā centra „Vaivari” teritorijā esošajām dabas vērtībām, proti, bioloģiskā ekspertīze esot veikta ziemā, kad sniega seguma dēļ nav bijis iespējams konstatēt īpaši aizsargājamo augu esamību, un norāda, ka Valsts nekustamā īpašuma aģentūra (turpmāk – Aģentūra) nepietiekami kontrolējusi noslēgto zemes nomas līgumu izpildi. Bez tam atsevišķi šajās teritorijās ietilpstošie zemes gabali esot privatizēti par nesamērīgi zemu cenu un, iespējams, detālplānojums esot izmantots kā līdzeklis, lai apietu Aizsargjoslu likuma 36. panta prasības.

Pieaicinātā persona secina, ka pieteikuma iesniedzējs, neņemot vērā Jūrmalas ilgtspējīgas attīstības iespējas, iznīcina unikālas dabas vērtības par labu īstermiņa ekonomiskajām interesēm, pie tam labumu no tā gūstot vienīgi atsevišķas personas, un tāpēc aicina Satversmes tiesu atstāt spēkā ministra rīkojumus Nr. 2-02/57, Nr. 2-02/60 un Nr. 2-02/62.

Ievērojot pieaicinātās personas Leopolda Ozoliņa paskaidrojumus, no **Lielrīgas reģionālās vides pārvaldes** tika pieprasīta informācija par bioloģisko ekspertīzi attiecībā uz zemes gabalos *Vaivari 1307* un *Vaivari 1310* esošajām dabas vērtībām.

Pēc Lielrīgas reģionālās vides pārvaldes 2002. gada 18. decembra bioloģiskās ekspertīzes slēdziena redzams, ka ekspertīze tika veikta laikā, kad augsni vietām klājusi sniega kārtā. Ekspertīzes mērķis bijis inventarizēt attiecīgajās teritorijās esošās dabas vērtības – biotopus, retās un aizsargājamās augu un dzīvnieku sugas. Slēdzienā norādīts, ka apsekotajā teritorijā aizsargājamo augu un dzīvnieku sugas nav konstatētas. Tāpēc ekspertu grupa pieļauj esošo ēku rekonstrukciju, jaunu būvniecību un teritorijas labiekārtošanu, veco priekšu nociršanu pie sabiedriskā centra „Vaivari” galvenās celtnes, bet tikai tādā gadījumā, ja tiek ievērotas ekspertīzes slēdzienā ietvertās rekomendācijas, piemēram, aizliegt būvdarbus ar mežiem apaugušo terciāro kāpu teritorijā.

Lietā pieaicinātās personas Latvijas Universitātes Bioloģijas fakultātes lektores Brigītas Laimes un eksperta Kristapa Vilka sagatavotajā atzinumā „Par detālo plānojumu teritorijām Jūrmalas pilsētā” norādīts, ka domes noteikumos Nr. 10 ietvertajā teritorijā esot konstatēti Eiropas Savienībā aizsargājami biotopi, kas atbilstot kategorijai „mežainas jūrmalas kāpas” – 2180 un „boreāli meži” – 9010 (Eiropas padomes 1992. gada direktīva „Par dabisko biotopu, savvaļas augu un dzīvnieku sugu aizsardzību” – 1. pielikums). Šādi meži esot atzīstami par prioritāri aizsargājamiem biotopiem Eiropā.

Atsevišķos meža nogabalos esot konstatējami dabiski mazskarti meža biotopi, kas pielīdzināmi Latvijā īpaši aizsargājamiem biotopiem, tādēļ šo mežu aizsardzības nolūkā esot nepieciešams izveidot mikroliegumus.

Tiek rekomendēts nepieļaut meža zemju transformāciju un jāsanas trases ierīkošanu. Būvniecība esot pieļaujama vienīgi esošās apbūves robežās, tādejādi saglabājot visus meža biotopus, kas kopumā veidojot vienu no izcilākajām dabas teritorijām Jūrmalā.

Arī teritoriju, uz kuru attiecas domes noteikumi Nr. 17, tiek ieteikts saglabāt kā mežu ar dabisku augāju, kas veidotu dabas lieguma „Ragakāpa” buferzonu. Tiek pieļauta vienīgi jau esošo sporta laukumu atjaunošana, maksimāli saudzējot apkārtējo mežu, ierīkot takas, soliņus un atkritumu tvertnes.

Savukārt domes noteikumos Nr. 18 minētajā teritorijā salīdzinoši lielu platību aizņemot viens no jutīgākajiem meža augšanas apstākļu tipiem – sils, kas lielākajā teritorijas daļā ir vecāks par 200 gadiem. Šādi meži Latvijā esot ārkārtīgi reti sastopami. Atzinumā tiek secināts, ka nav pieļaujama zemesgabala transformācija, kāpu reljefa pārveidošana vai zemsedzes iznīcināšana. Tiek ieteikts pirms jebkura veida būvniecības vai teritorijas citādas pārveidošanas veikt īpaši rūpīgu vides ekspertīzi.

Tiesas sēdē pieteikuma iesniedzēja pārstāve Valentīna Elksne atkārtoti uzsvēra pieteikumos pausto, proti, ka domes noteikumi Nr. 17, Nr. 18 un Nr. 10 tika nosūtīti ministram, un viņš četru nedēļu laikā nav cēlis

iebildumus. Pēc šā termiņa izbeigšanās ministrs esot zaudējis tiesības apturēt domes noteikumus. Turklāt rīkojumi Nr. 2-02/57, Nr. 2-02/60 un Nr. 2-02/62 neatbilstot ne likuma „Par pašvaldībām” 49. panta prasībām, – jo tie neesot motivēti, ne arī tiesiskās stabilitātes un samērīguma principam. Ministrs arī neesot ņēmis vērā, ka Jūrmalas pilsēta attīstās kā tūrisma centrs un apturētajiem domes noteikumiem esot paredzēta nozīmīga loma tūrisma un ekonomiskās attīstības veicināšanā.

Zvērināts advokāts Viktors Tihonovs norādīja, ka lietas pareizas izlemšanas interesēs būtu nepieciešams jautājumus, kas attiecas uz detālplānojumos aptverto zemes gabalu nomu, atsavināšanu vai iespējamo privatizāciju, nošķirt no jautājumiem, kas tieši skar rīkojumu Nr. 2-02/57, Nr. 2-02/60 un Nr. 2-02/62, kā arī domes noteikumu Nr. 17, Nr. 18 un Nr. 10 pieņemšanas procedūras tiesiskumu vai iespējamo prettiesiskumu. Tiesiskās attiecības, kas skarot ar detālplānojumiem aptverto zemesgabalu nomu, atsavināšanu vai iespējamo privatizāciju, tiekot kārtotas vienīgi starp privātpersonām un atsevišķām valsts iestādēm, tādējādi pieteikuma iesniedzējs nevarējis tās ietekmēt.

V. Tihonovs lūdza tiesu ņemt vērā apstākli, ka teritorijas plānošana esot ļoti grūts un tehniski sarežģīts process. Pieteikuma iesniedzējs viens no pirmajiem savā administratīvajā teritorijā izstrādājis un pieņēmis Ģenerālplānu. Tolaik teritorijas plānošanas prakse vēl neesot bijusi plaša un esot bijušas grūtības ar normatīvo aktu prasību piemērošanu un interpretāciju.

Virkne prasību, kas regulē plānošanas procedūru, esot formālas un birokrātiskas, piemēram, prasība par nepieciešamajām publikācijām laikrakstā „Latvijas Vēstnesis”. Lai arī pilnīgi visas prasības attiecībā uz nepieciešamo publikāciju skaitu laikrakstos neesot ievērotas, sabiedrības lielā interese, piemēram, par zemesgabala *Bulduri 1001* detālplānojuma pieņemšanu, liecinot, ka tā tomēr esot saņēmusi pietiekamu informāciju.

V. Tihonovs arī norādīja, ka neilgi pirms noteikumu apturēšanas Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrijas pārstāvjiem ar pieteikuma

iesniedzēju esot bijušas sarunas, kuru laikā nekādi būtiski iebildumi pret pieņemtajiem vai paredzamajiem detālplānojumiem neesot izteikti. Tādējādi ministra rīcība, proti, pēkšņa domes noteikumu Nr. 17, Nr. 18 un Nr. 10 darbības apturēšana, esot nesaprotama. Šāda nesaprātīga un nepamatota rīcība sabiedrības intereses aizskarot lielākā mērā nekā formālie pieteikuma iesniedzēja pieļautie pārkāpumi teritorijas plānošanas jomā.

Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministra pārstāvis Artis Stucka norādīja, ka ministrs, izdodot rīkojumus, esot pilnībā ievērojis gan samērīguma, gan tiesiskās paļāvības principu. Turpretī pieteikuma iesniedzējs, pieņemot domes noteikumus Nr. 17, Nr. 18 un Nr. 10, esot būtiski pārkāpis normatīvajos aktos noteikto procesuālo kārtību. Tos esot bijis jāpieņem kā Ģenerālplāna grozījumus, nevis kā precizējumus. Turklāt pieņemšanas procesā esot ignorēts sabiedrības viedoklis, kura uzklauššana uzskatāma par būtisku un neatņemamu teritorijas plānošanas procedūras sastāvdaļu.

Ministra pārstāvis arī norādīja, ka ne likums „Par pašvaldībām”, ne noteikumi Nr. 423 nenosakot termiņu, kādā ministram ir tiesības apturēt prettiesiskus pašvaldības saistošos noteikumus. Ministrija vienmēr esot bijusi atvērta sarunām, bet pieteikuma iesniedzējs nav vēlējies sadarboties teritorijas plānošanas jomā, vēl vairāk, atsevišķos gadījumos pat ignorējis ministrijas, kā arī citu valsts pārvaldes iestāžu likumīgās prasības.

Ministra pārstāvis atzīmēja, ka pieteikuma iesniedzēja darbība teritorijas plānošanā galvenokārt tiekot veikta publisko tiesību jomā, tādējādi tam piešķirtās kompetences apjoms esot skaidri noteikts likumā. Ja kompetence tiekot pārkāpta, veiktā darbība kļūstot prettiesiska.

Lietā pieaicinātā persona, Saeimas deputāts Leopolds Ozoliņš norādīja, ka sabiedriskā apspriešana par detālplānojumu teritorijai *Bulduri 1001* esot bijusi imitēta. Proti, šajā gadījumā personas, kas atbalstījušas plānojuma projektu, esot ar autobusiem atvestas no Kauguriem, tātad īstenībā sabiedrības viedoklis nemaz neesot uzklaušts. Pieteikuma iesniedzējs savulaik esot

pieņēmis lēmumu pat par šajā pašā teritorijā esoša meža izciršanu, tomēr sabiedrības spiediena dēļ šis lēmums esot atcelts.

Domes noteikumos Nr. 10 minētajā teritorijā, kur aug ļoti vērtīgs mežs, esot plānots būvēt vairāk nekā desmit kotedžas, un Aģentūra valstij piederošo zemi esot iznomājusi parniecīgu samaksu – 3 santīmi par kvadrātmetru. Toties pēc iespējamās privatizācijas zemes vērtība varētu pieaugt simtkārt.

Pieaicinātā persona arī norādīja uz iespējamo Attīstības jautājumu komitejas protokolu falsifikāciju.

Lietā pieaicinātā persona, Latvijas Universitātes lektore Brigita Laime apstiprināja savā atzinumā pausto, ka ar domes noteikumiem Nr. 10 un Nr. 18 aptvertās teritorijas galvenokārt klājot 180 – 200 gadus vecu priežu sili un šie koki esot īpaši jāaizsargā. Ja šajās teritorijās tiek plānota jebkāda saimnieciskā darbība, tad šis jautājums jārisina pēc iespējas saudzīgāk, piemēram, paredzot atsevišķās vietās mikroliegumu izveidošanu. Pieaicinātā persona secina, ka ar domes noteikumiem Nr. 17, Nr. 18 un Nr. 10 apstiprinātie detālplānojumi ir jāpārskata no jauna, ņemot vērā ne tikai Jūrmalas pilsētas attīstības intereses, bet arī kāpu aizsargjoslas kompleksas aizsardzības nepieciešamību visā Baltijas jūras un Rīgas jūras līča piekrastē.

Eksperts, Pašvaldību savienības priekšsēdētāja padomnieks reģionālās attīstības jautājumos Jānis Piešiņš norādīja, ka Ģenerālplānā plānošanas jautājumi tiek risināti vispārīgi, bet neskaidros jautājumus sīkāk precizējot detālplānojums. Savukārt tā izstrādes sākumposmā neesot paredzams, vai Ģenerālplāns tiks grozīts vai tikai un vienīgi precizēts. Detālplānojuma sabiedrisko apspriešanu nevarot pielīdzināt tautas nobalsošanai. Domei esot tiesības arī neatbalstīt sabiedriskajās apspriedēs izteiktos viedokļus un pieņemt citu lēmumu. Eksperts atzīmēja, ka ar domes noteikumiem Nr. 17, Nr. 18 un Nr. 10 aptvertie zemes gabali neesot pieskaitāmi pie aizsargājamām dabas teritorijām, bet atzīstami par aizsargājamu mežu.

Liecinieks, bijušais Jūrmalas pilsētas domes priekšsēdētājs Leonīds Alksnis norādīja, ka Jūrmala bijusi viena no pirmajām pilsētām Latvijā, kas pieņēmusi savu attīstības plānu. Viņš, būdams domes priekšsēdētājs, centies pilsētas attīstības jautājumus vērtēt kompleksi. Liecinieks izteica viedokli, ka atsevišķi līgumi, ko slēgusi Aģentūra par detālpārplānojuma *Bulduri 1001* teritorijā ietilpstošo zemesgabalu iznomāšanu, iespējams, esot nelikumīgi, jo Aģentūra neesot saņēmusi MK lēmumu Aizsargjoslu likuma 36. pantā noteiktajā kārtībā.

Liecinieks, bijušais Aģentūras ģenerāldirektors Kalvis Bricis uzskata, ka valsts īpašumā esošos zemes gabalus, kas atrodas kāpu aizsargjoslā, Aģentūra iznomājusi atbilstoši spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem, ieskaitot nomas maksas noteikšanu. Aģentūrai, rīkojoties ar valsts īpašumu, galvenais mērķis esot gūt no tā maksimālu labumu. Kaut arī atsevišķos nomas līgumos tiesības privatizēt zemesgabalus esot paredzētas, Aģentūra nav devusi „nevienam nekādas garantijas, ka šos te zemes gabalus aģentūra vai kāda cita valsts institūcija varētu privatizēt”. Nomnieki vienmēr, slēdzot nomas līgumus, prasot tiesības attiecīgo objektu privatizēt.

Tomēr liecinieks uzsvēra, ka tādā gadījumā, ja valdība pieņemtu lēmumu par kāda zemesgabala privatizāciju, nomnieks būtu tiesīgs to privatizēt. Proti, likumdošana paredzot “...principā vismaz tajā brīdī ... nu, arī šobrīd faktiski jau paredz privatizācijas iesniegumu jeb ierosinājumu par jebkuru objektu. Kaut vai par Brīvības pieminekli”.

Atbildot uz tiesas jautājumu, kāpēc Vaivaros zemesgabalā 1307 nelielas terases uzturēšanai savulaik iznomātas tik lielas meža platības, liecinieks atbildēja, ka tādus zemesgabalus šīs būves uzturēšanai izveidojusi Jūrmalas domes zemes komisija.

Liecinieks, bijušais Jūrmalas pilsētas domes priekšsēdētājs Dainis Urbanovičs atzina, ka, dome, izlemjot konkrētu teritorijas plānošanas jautājumu, sabiedrības viedokli varot arī neņemt vērā. Par vienu no kritērijiem atšķirīga lēmuma pieņemšanai varētu kalpot nodokļu ieņēmumu pieaugums

pašvaldības budžetā. Liecinieks izteica viedokli, ka teritorijas plānošanas jautājumu sabiedriskā apspriešana ir reglamentēta vispārīgi un „nav noteikta procedūra, kas ir jādara ar šiem sabiedriskās apspriešanas rezultātiem” .

Liecinieks kā nepamatots noraidīja Leopolda Ozoliņa apgalvojumus par Attīstības jautājumu komitejas protokolu iespējamo falsifikāciju.

Lieciniece, Jūrmalas pilsētas galvenā plānotāja Māra Kalvāne paskaidroja, ka sabiedriskās apspriedes, kas notikušas 1999. gada 18. jūnijā un 10. septembrī, apmeklējuši tikai nedaudzi cilvēki. Tomēr sabiedrība esot bijusi informēta par notiekošo teritorijas plānošanas procesu. Atbildot uz tiesas jautājumu par sabiedriskā centra „Vaivari” detālplānojuma sabiedrisko apspriešanu un to ka 91 procents respondentu atbalstījuši dabas pamatnes pārveidi apbūvējamā teritorijā, lieciniece atzina, ka aptaujas anketas lielākoties bijušas anonīmas. Šādu anonīmu aptauju mērķis esot pasargāt tās dalībniekus no liekas publicitātes, jo personas, kuras pret kaut ko protestē, parasti vēlas palikt anonīmas.

Lieciniece norādīja, ka atsevišķos gadījumos detālplānojuma izstrādāšanas laikā rodoties nepieciešamība grozīt sākotnējo Ģenerālplānu un normatīvie akti tieši neparedzot, ka šādos gadījumos normatīvie plānošanas process būtu jāsāk no jauna.

Atbildot uz tiesas jautājumu par meža zemju transformācijas atļauju pieprasīšanu no MK, M.Kalvāne norādīja, ka domes noteikumos Nr. 17, Nr. 18 un Nr. 10 minētajās teritorijās zemes transformācija nav notikusi, tādējādi arī MK akcepts nav bijis nepieciešams.

Secinājumu daļa

Satversmes 1.pants noteic, ka Latvija ir neatkarīga demokrātiska republika. No pantā ietvertā demokrātiskās republikas jēdziena izriet virkne

tiesiskas valsts pamatprincipu, arī samērīguma un tiesiskās paļāvības princips (sk. *Satversmes tiesas 1998. gada 10. jūnija sprieduma lietā Nr. 04-03(98) secinājumu daļu un 2000. gada 24. marta sprieduma lietā Nr. 04-07(99) secinājumu daļas 3. punktu*).

Tomēr šo principu pamatfunkcija to klasiskajā izpratnē ir aizsargāt privātpersonu no nepamatotas publiskās varas izmantošanas pret to un tie piemērojami tikai tiktāl, ciktāl to pieļauj publisko tiesību subjektu savstarpējo attiecību specifika. Pieteikuma iesniedzējs pamatoti norāda, ka no šā strīda izrietošajās tiesiskajās attiecībās tiesiskās paļāvības princips aizsargā nevis domi, bet gan indivīdus, kuri, paļaujoties uz apturēto domes noteikumu tiesiskumu, veikuši noteiktas darbības. Tāpēc Satversmes tiesai, lai lemtu par rīkojumu atbilstību **Satversmes 1. pantam**, šīs lietas ietvaros jānoskaidro šādi turpmāk minētie jautājumi:

1) vai rīkojumi Nr. 2-02/57, Nr. 2-02/60 un Nr. 2-02/62 atbilst likuma „Par pašvaldībām” 49. panta prasībām;

2) vai lēmuma Nr. 85 pieņemšanas procedūra, ieskaitot sabiedrības tiesības uz līdzdalību lēmumu pieņemšanā, atbildusi normatīvo aktu prasībām;

3) vai domes noteikumu Nr. 17, Nr. 18 un Nr. 10 pieņemšanas procedūra, ieskaitot sabiedrības tiesības uz līdzdalību lēmumu pieņemšanā, atbildusi normatīvo aktu prasībām;

4) vai domes noteikumu Nr. 17, Nr. 18 un Nr. 10 izstrādāšanā un pieņemšanā tika ievērots Baltijas jūras un Rīgas jūras līča krasta kāpu aizsargjoslas (turpmāk – kāpu aizsargjosla) īpašais statuss.

1. Likuma „Par pašvaldībām” 49. panta pirmā daļa noteic, ka „nelikumīgu vietējās pašvaldības domes (padomes) izdoto saistošo noteikumu vai citu normatīvo aktu vai to atsevišķu punktu darbību, izņemot šā likuma 47. panta kārtībā pieņemto lēmumu darbību, ar motivētu rīkojumu aptur Ministru kabineta pilnvarotais ministrs”. Savukārt noteikumu Nr. 423

71. punkts piešķir ministram tiesības apturēt pašvaldību saistošos noteikumus, ar kuriem apstiprināts teritorijas plānojums, ja tas neatbilst normatīvo aktu prasībām vai nav ievērota šajos noteikumos paredzētā teritorijas plānojuma izstrādāšanas un apstiprināšanas kārtība.

Atšķirībā no publisko tiesību subjekta izdotiem un privātpersonām adresētiem lēmumiem, kuru tiesiskajai argumentācijai ir jābūt izsmeļošai, attiecībās starp publisko tiesību juridiskajām personām jāvadās no procesuālās ekonomijas principa un tādēļ būtu pieļaujama tieša vai netieša atsauce uz iepriekšējiem norādījumiem.

Nevar pilnībā piekrist pieteikuma iesniedzēja apgalvojumam par to, ka rīkojumi Nr. 2-02/57, Nr. 2-02/60 un Nr. 2-02/62 nav juridiski pamatoti. Lai gan pašos rīkojumos *expressis verbis* nav izsmeļoši norādīti visi to pieņemšanas pamatā esošie apsvērumi, par neatņemamu šo rīkojumu pamatojumu jāuzskata arī pieteikuma iesniedzējam nosūtītās ministra, Ģenerālprokuratūras un citu valsts institūciju vēstules ar prasību nepieļaut vai novērst pārkāpumus domes noteikumu Nr. 17, Nr. 18 un Nr. 10 izstrādāšanas un pieņemšanas gaitā. Analizējot rīkojumos Nr. 2-02/57, Nr. 2-02/60 un Nr. 2-02/62 ietverto juridisko pamatojumu, kompleksi jāizvērtē ministrijas korespondence ar pašvaldību, kā arī tas, vai pašvaldībai bija pieejama rīkojuma tiesiskā argumentācija, pat ja tā nav ietverta konkrētajā rīkojumā. Pašvaldības resursi un kompetence ir nesalīdzināmi lielāki par indivīda iespējām, tādēļ arī rīkojumiem Nr. 2-02/57, Nr. 2-02/60 un Nr. 2-02/62 izvirzāmās prasības var būt zemākas nekā tās, kas būtu izvirzāmas indivīdam adresētam publiskās varas subjekta lēmumam.

Tā, piemēram, pieteikuma iesniedzējs bija saņēmis Ģenerālprokuratūras prokurora G. Akmeņkalna 2003. gada 24. aprīļa iesniegumu ar prasību atcelt kā nelikumīgus domes noteikumus Nr. 10 un Nr. 18. Šāds iesniegums, ievērojot Prokuratūras likuma 20. pantu, ir uzskatāms par prokurora reaģēšanas līdzekli uz pieļautajiem likuma pārkāpumiem.

Detālplānojumu izstrādāšanas gaitā iebildumi pieteikuma iesniedzējam tika izteikti gan 2001. gada 2. jūlija vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministra vēstulē, gan Lielrīgas reģionālās vides pārvaldes 2001. gada 19. jūlija vēstulē, kurā netika atbalstīta zemesgabala *Bulduri 1001* iežogošana un tika izteikta prasība pēc MK lēmuma saskaņā ar Aizsargjoslu likuma 36. pantu. Arī Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas 2001. gada 3. un 15. novembra vēstules ietvēra atsevišķas pretenzijas pret paredzētajiem detālplānojumiem.

Valsts institūciju dokumentos izvirzītās prasības pieteikuma iesniedzējam bija labi zināmas, un šādā aspektā rīkojumi uzskatāmi vienīgi par galējiem līdzekļiem, kuri tika likti lietā tad, kad pārējie mēģinājumi novērst pieļautos pārkāpumus nebija devuši rezultātu.

2. Pašvaldības kā atvasinātas publiskas personas kompetencē ietilpst gan patstāvīgās (autonomās), gan uzdotās funkcijas. Saskaņā ar likuma „Par pašvaldībām” 14. panta otrās daļas 1. punktu pašvaldībām, lai tās izpildītu savas funkcijas, likumā noteiktajā kārtībā ir pienākums izstrādāt pašvaldības teritorijas attīstības programmu un teritorijas plānojumu, nodrošināt teritorijas attīstības programmas realizāciju un teritorijas plānojuma administratīvo pārraudzību. Savukārt likuma 5. pants paredz tiesības MK noteiktai institūcijai pārraudzīt pašvaldību darbību šajā likumā noteiktajā kārtībā.

Pārraudzība saskaņā ar Valsts pārvaldes iekārtas likuma 7. panta piekto daļu nozīmē „augstākas iestādes vai amatpersonas tiesības pārbaudīt zemākas iestādes vai amatpersonas lēmuma tiesiskumu un atcelt prettiesisku lēmumu, kā arī prettiesiskas bezdarbības gadījumā dot rīkojumu pieņemt lēmumu”. Tādejādi autonomo funkciju kontroles jomā MK noteiktajai institūcijai ir tiesības veikt pašvaldības pieņemto lēmumu tiesiskuma kontroli.

Lai arī noteikumu Nr. 423 4. punkta 4. apakšpunkts neattiecas uz termiņu, kādā ministram ir tiesības apturēt pašvaldības saistošos noteikumus,

un likuma „Par pašvaldībām” 49. pantā, kā arī noteikumu Nr. 423 73. punktā nebija noteikts termiņš, kādā attiecīgais teritorijas plānojums jāizvērtē, tiesa piekrīt pieteikuma iesniedzējam, ka tiesiskās stabilitātes un labas pārvaldības princips prasa, lai ministrs savas pilnvaras izmantotu saprātīgā laika posmā. Taču valsts pārvaldes iestādei, konstatējot būtiskus sabiedrības interešu aizskārumus, ir ne tikai tiesības, bet arī pienākums rīkoties. Sabiedrībai nozīmīgu interešu pārkāpuma novēršanai arī šajā lietā būtu dodama prioritāte salīdzinājumā ar tiesiskās stabilitātes principu.

3. Pieteikuma iesniedzējs 1995. gada 27. jūlijā ar lēmumu Nr. 893 apstiprināja Jūrmalas attīstības plānu (Ģenerālplānu). 1998. gada 10. decembrī tika pieņemts lēmums Nr. 1244 „Par izmaiņām Jūrmalas pilsētas attīstības plānā un papildinājumiem apbūves noteikumos” (turpmāk – lēmums Nr. 1244). Ar šo lēmumu, pamatojoties uz zemes īpašnieku un nekustamā īpašuma tirgus pieprasījumiem, pieteikuma iesniedzējs uzsāka Ģenerālplāna grozīšanas procedūru.

3.1. 2000. gada 3. februārī pieteikuma iesniedzējs pieņēma lēmumu Nr. 85 „Par izmaiņām Jūrmalas pilsētas Attīstības plānā (Ģenerālplānā)”. Tas noslēdza Ģenerālplāna grozīšanas procedūru un paredzēja ieviest izmaiņas vairākās teritorijās, galvenokārt kāpu aizsargjoslā, mainot to zonējumu, no *dabas pamatnes teritorijas uz sabiedrisko iestāžu teritoriju vai „priežu parka” rajonu ar apbūvi*. Tādējādi ar lēmuma Nr. 85 palīdzību tika mainīts zonējums vairākām teritorijām, kas ietilpst ar domes noteikumiem Nr. 17 un Nr. 18 apstiprinātajos detālplānojumos.

Tomēr gan lēmuma Nr. 1244, gan lēmuma Nr. 85 pieņemšanas gaitā tika pārkāpta virkne prasību, ko paredzēja noteikumi Nr. 62. Lēmums Nr. 1244 saskaņā ar noteikumu Nr. 62 42. punkta 1. apakšpunktu divu nedēļu laikā pēc pieņemšanas bija jāpublicē vietējā laikrakstā un laikrakstā „Latvijas Vēstnesis”. Bez tam noteikumu Nr. 62 42. punkts paredzēja, ka sabiedrības informēšanas

nolūkos laikrakstos publicētajam paziņojumam par grozījumu procedūras uzsākšanu bija jāatbilst noteiktiem (obligātiem) kritērijiem. Tajā citastarp bija jānorāda atbildīgā amatpersona, plānojuma mērķi un uzdevumi, apmeklētāju pieņemšanas laiks un vieta, kā arī galvenie priekšlikumu iesniegšanas nosacījumi. Taču pieteikuma iesniedzējs minētās noteikumu Nr. 62 prasības šajā jomā neizpildīja.

Prasību par šādu paziņojumu obligātu publicēšanu nevar uzskatīt par formālu, jo tā, pirmkārt, uzliek pašvaldībai par pienākumu informēt ieinteresēto sabiedrību par gaidāmo teritorijas plānojuma grozīšanas procedūru un, otrkārt, nodrošina sabiedrības tiesības aktīvi piedalīties šajā procesā, piemēram, iesniegt savus priekšlikumus vai ierosinājumus. Tā kā šādi paziņojumi netika publicēti, pieteikuma iesniedzējs ieinteresētajai sabiedrībai liedza pilnvērtīgi izmantot tiesības, ko tai piešķir normatīvie akti un kas ir uzskatāmas par svarīgu teritorijas plānošanas procesa sastāvdaļu.

Bez tam noteikumu Nr. 62 45. punkts paredzēja, ka nedēļu pirms sabiedriskās apspriešanas vietējā laikrakstā un laikrakstā „Latvijas Vēstnesis” jāpublicē paziņojums, kurā jānorāda plānojuma sabiedriskās apspriešanas termiņš, izstādes vieta un laiks, lēmuma pieņemšanas sēdes laiks un vieta, kā arī priekšlikumu noformēšanas prasības.

Tomēr, kā pieteikuma iesniedzējs atzīst savā atbildes vēstulē Satversmes tiesai, paziņojumi par paredzamo sabiedrisko apspriešanu tika publicēti tikai 1999. gada 14. maijā laikrakstā „Latvijas Vēstnesis” un 1999. gada 19. maijā laikrakstā „Jūrmalas Ziņas” (*sk. lietas pirmā sējuma 157. lpp.*). Līdz ar to arī šajā gadījumā tika pārkāptas noteikumu Nr. 62 42. punkta prasības, ieinteresētajai sabiedrībai liedzot tiesības iesniegt priekšlikumus un izteikt viedokļus par apstiprināto teritorijas plānojuma sākotnējo darba uzdevumu. Iespējams, ka tieši tāpēc pirms lēmuma Nr. 85 pieņemšanas 1999. gada 18. jūnijā sabiedriskajā apspriedē piedalījās tikai sešas personas, turklāt trīs no tām bija būvvaldes darbinieki.

No vienas puses, indivīdiem ir tikai tiesības, bet nevis pienākums piedalīties sabiedrībai kopumā svarīgu lēmumu pieņemšanā. Tomēr, no otras puses, šo tiesību īstenošana ir lielā mērā atkarīga no publiskās varas subjektu vēlmes patiesi ieinteresēt sabiedrību šādās aktivitātēs. Publiskās varas subjektiem nekādā gadījumā nav tiesību prezumēt sabiedrības kūtrumu un tādējādi attaisnot savu bezdarbību gadījumos, kad jādara viss iespējamais (saprātīgi jācenšas), lai informētu sabiedrību par paredzamo darbību (*sk. Satversmes tiesas 2003. gada 14. februāra sprieduma lietā Nr. 2002-14-04 secinājumu daļas trešo punktu*).

Lai arī sākotnēji noteikumu Nr. 62 49. punkts paredzēja iespēju teritorijas plānojumu vai grozījumus tajā pieņemt ar vienkāršu domes lēmumu, šāds regulējums bija spēkā vienīgi līdz Teritorijas attīstības plānošanas likuma spēkā stāšanās brīdim – 1998. gada 13. novembrim. Kopš šā datuma, kā arī laikā, kad tika pieņemts lēmums Nr. 85, teritorijas plānojumu apstiprināšanai bija paredzēta jauna kārtība. Proti, minētā likuma 5. panta trešās daļas 3. punkts noteica, ka teritorijas attīstības saistošos nosacījumus rajona, republikas pilsētas, rajona pilsētas un pagasta līmenī reglamentē attiecīgās pašvaldības **saistošie noteikumi**. Arī likuma „Par pašvaldībām” 14. panta otrā daļa noteic, ka „savu funkciju izpildes nodrošināšanai likumā noteiktos gadījumos pašvaldības izdod saistošos noteikumus”. Stājoties spēkā Teritorijas attīstības plānošanas likumam, **būtiski tika grozīta arī apstiprināto teritorijas plānojumu apstrīdēšanas kārtība**. Ieinteresētās personas tos vairs nevarēja apstrīdēt kārtībā, kādu sākotnēji paredzēja noteikumu Nr. 62 50. punkta 2. apakšpunkts, kad domes lēmumu, ar kuru tā apstiprināja teritorijas plānojumu vai izdarīja tajā grozījumus, ieinteresētās personas varēja apstrīdēt, iesniedzot iesniegumu atbildīgajam ministram, bet pēc tam – tiesā. Proti, tajā laikā lēmums, ar kuru tika apstiprināts teritorijas plānojums, tika pielīdzināts administratīvajam aktam.

Tomēr pieteikuma iesniedzējs pēc lēmuma Nr. 85 pieņemšanas 2000. gada 6. aprīļa paziņojumā laikrakstā „Latvijas Vēstnesis” norāda, ka

„jebkura fiziskā vai juridiskā persona, kura teritorijas plānojuma sabiedriskās apspriešanas laikā ir iesniegusi rakstisku priekšlikumu vai pamatotus iebildumus par izstrādājamo teritorijas plānojumu un kuras likumīgās tiesības nav ievērotas, astoņu nedēļu laikā no publikācijas brīža var iesniegt pamatotus rakstiskus iebildumus (iesniegumu) vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministram. Ja priekšlikuma iesniedzēju neapmierina vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministra atbilde, viņš likumā noteiktajā kārtībā var iesniegt sūdzību tiesā”. Līdz ar to pieteikuma iesniedzējs ir paudis maldinošu informāciju, norādot uz tādām sabiedrības tiesībām, ko tiesiskais regulējums patiesībā vairs neparedzēja – teritorijas plānojums vai grozījumi tajā bija jāapstiprina ar saistošajiem noteikumiem (normatīvo aktu), ko persona vairs nevarēja pārsūdzēt tiesā.

Tādējādi nav pamatots pieteikuma iesniedzēja viedoklis, ka tobrīd spēkā bijušie teritorijas plānošanu regulējošie normatīvie akti pieļāva teritorijas plānojuma grozījumus pieņemt pašvaldības lēmuma formā. Lēmums Nr. 85, ar kuru pašvaldība bija nolēmusi izdarīt grozījumus pilsētas attīstības plānā, bija jāpieņem saistošo noteikumu veidā.

3.2. Saskaņā ar likuma „Par pašvaldībām” 45. panta otro daļu republikas pilsētu domju izdotie saistošie noteikumi ne vēlāk kā divas nedēļas pēc to pieņemšanas publicējami oficiālā laikrakstā un stājas spēkā nākamajā dienā pēc to publicēšanas. Lai republikas pilsētu domju saistošie noteikumi iegūtu saistošu spēku un rastos tiesisks pamats to piemērošanai, ir nepieciešama to izsludināšana. Likuma „Par likumu un citu Saeimas, Valsts prezidenta un Ministru kabineta pieņemto aktu izsludināšanas, publicēšanas, spēkā stāšanās kārtību un spēkā esamību” 3. panta trešā daļa noteic, ka „vienīgi publikācija „Latvijas Vēstnesī” un „Latvijas Republikas Saeimas un Ministru Kabineta Ziņotājā” ir oficiāla”.

No lietas materiāliem (*sk. lietas pirmā sējuma 213. lpp.*) redzams, ka pieteikuma iesniedzējs 2000. gada 6. aprīlī laikrakstā „Latvijas Vēstnesis” publicēja tikai paziņojumu par lēmuma Nr. 85 pieņemšanu. Paziņojums ietver

izrakstu no Jūrmalas pilsētas domes sēdes protokola, bet tajā nav ietverts lēmuma teksts. **Tādējādi lēmums neatbilst likuma „Par pašvaldībām” 45. panta otrās daļas prasībām, nav stājies spēkā un nav piemērojams.**

Nemot vērā, ka lēmuma Nr. 85 pieņemšanas un izsludināšanas kārtība tika pārkāpta un tā rezultātā lēmums nav ieguvis normatīvā akta spēku, domes noteikumus Nr. 17 un Nr. 18 vairs nevarēja pieņemt kā 1995. gada Jūrmalas attīstības plāna (Ģenerālplāna) precizējumus, bet tie bija jāpieņem vienīgi kā šā attīstības plāna **grozījumi.**

4. Lai teritorijas plānojums būtu tiesisks, tam, pirmkārt, jāatbilst normatīvajiem aktiem un, otrkārt, jābūt noteiktā kārtībā izstrādātam un apstiprinātam. Saskaņā ar noteikumos Nr. 423 reglamentēto kārtību detālplānojuma izstrāde var kalpot diviem mērķiem, pirmkārt, Ģenerālplāna detalizēšanai un precizēšanai, otrkārt, Ģenerālplāna grozīšanai, vienlaikus to arī detalizējot un precizējot. No detālplānojuma izstrādāšanas mērķa ir atkarīga kārtība, kādā tas izstrādājams (*sk. Satversmes tiesas 2004. gada 30. janvāra sprieduma lietā Nr. 2003-20-01 secinājumu daļas 8. punktu*). Ja detālplānojums paredz Ģenerālplāna grozījumus, tad tas skar visas pašvaldības teritorijas attīstības politiku. Tādēļ šādā gadījumā jāievēro tāda pati kārtība, kādā izstrādājams visas pašvaldības teritorijas plānojums (Ģenerālplāns). Šī procesuālā kārtība, no vienas puses, ir laikietilpīgāka, taču, no otras puses, tā paredz plašākas dažādo interešu noskaidrošanas, izvērtēšanas, kā arī diskusiju iespējas, skatot izvirzīto attīstības priekšlikumu ne vien lokāli, bet visas pašvaldības ilglaicīgas attīstības politikas kontekstā. Tādējādi var tikt novērsta situācija, kad ar lokāliem risinājumiem sabiedrībai nepārskatāmā un nekontrolējamā veidā iespējams grozīt kopējo ar Ģenerālplānu noteikto pašvaldības attīstības politiku.

4.1. Tā kā pieteikuma iesniedzējs, izstrādājot un pieņemot domes noteikumus Nr. 17 un Nr. 18, nepamatoti izmantoja procedūru, kas noteikumos Nr. 423 paredzēta vienīgi teritorijas plānojuma precizēšanai, nevis grozīšanai,

Satversmes tiesa uzskata, ka **domes noteikumu Nr. 17 un Nr. 18 izstrādāšanas un pieņemšanas procedūra tika būtiski pārkāpta un tādēļ tās atsevišķa izvērtēšana nav nepieciešama.**

4.2. Nav pamatots pieteikuma iesniedzēja apgalvojums, ka ar domes noteikumiem Nr. 10 (detālplānojumu) Ģenerālplāns tiek tikai detalizēts un precizēts.

Ģenerālplāns ir pašvaldības teritorijas plānojums, kas attiecas uz visu pašvaldības administratīvo teritoriju, ietver arī tās zonējumu un nosaka *dabas pamatnes* teritorijas. Katru zonu raksturo un atšķir no citām zonām atļautais izmantošanas veids. Savukārt apbūves noteikumi, ievērojot atļauto zonas izmantošanu, ietver nosacījumus tajā ietilpstošo zemesgabalu apbūvei, teritorijas labiekārtošanai un citādi apsaimniekošanai.

Atbilstoši Ģenerālplānam *dabas pamatnē* (pilsētas „dabas karkasā”), ņemot vērā atsevišķu tās teritoriju nozīmīgumu, īpaši izceltas desmit dabas mantojuma teritorijas, tostarp *Rīgas jūras līča piekrastes krasta kāpu aizsargjosla bez apbūves* (turpmāk – *josla bez apbūves*). Šī josla noteikta ar nolūku (mērķi) nodrošināt krasta kāpu zemesedzes un tur esošā priežu meža un tā zemesedzes apsaimniekošanu un aizsardzību.

Priekšlikums par Vaivaru sabiedriskā centra izveidi attiecās uz teritoriju, kurā saskaņā ar Ģenerālplānu atrodas *jauktas atpūtas un dzīvojamās teritorijas Rīgas jūras līča krasta kāpu aizsargjosla* (zona ar dažāda rakstura esošo apbūvi), *jaukta atpūtas, darījumu un dzīvojamā teritorija*, kā arī *dabas pamatnes* teritorijas, galvenokārt *josla bez apbūves*.

Saskaņā ar Ekoloģiskās komisijas (izveidota ar Lielrīgas reģionālās vides pārvaldes direktora rīkojumu) ekoloģiskās ekspertīzes 2002. gada 22. marta atzinumu *joslā bez apbūves* „pieļaujama gājēju takas izveidošana, uzlabojot meža labiekārtojuma līmeni un regulējot apmeklētāju slodzi, atļauts ierīkot glābšanas stacijas, ja tas nenonāk pretrunā ar vides aizsardzības mērķiem; pieļaujama atkritumu urnu un pagaidu tualetu uzstādīšana”.

Turpretī detālplānojums paredz atšķirīgu zonējumu. Pirmkārt, ievērojamā *joslas bez apbūves* daļā tiek noteikta *sabiedrisko iestāžu teritorija*. Tādējādi ir palielināta kopējā apbūvei paredzētā teritorija un tajā būtiski mainījies atļautais izmantošanas veids. Turklāt *joslā bez apbūves* detālplānojums apzīmētajās vietās atļauj atpūtnieku aprūpei paredzētu ēku celtniecību, atļauj būvēt noteiktu skaitu konkrētu objektu – lapenes, ģērbtuves ar dušu un tualeti, dārznieka (inventāra) māju, bērnu rotaļu laukumus, velosipēdu nomas punktu un pat kafejnīcu. Šādi izņēmumi nonāk pretrunā ar *joslas bez apbūves* izveidošanas nolūku (mērķi), tādējādi tie nevis detalizē, bet gan slēptā veidā groza Ģenerālplānu. Otrkārt, arī esošajās apbūvējamajās teritorijās zonējums tiek mainīts uz *darījumu iestāžu teritoriju* un *sabiedrisko iestāžu teritoriju*.

Uz to, ka ar detālplānojumu teritorijas atļautā izmantošana tiek ne tikai precizēta un detalizēta, bet arī grozīta, savos atzinumos pamatoti norādījusi gan domes Vides aizsardzības nodaļa un Valsts meža dienesta Rīgas virsmežniecība, gan arī domes būvvalde 2002. gada 4. septembra atzinumā par detālplānojuma atbilstību Ģenerālplānam.

Noteikumu Nr. 423 31. punkts noteic, ka pašvaldība teritorijas plānojuma (Ģenerālplāna) grozīšanas procedūru uzsāk, pieņemot attiecīgu lēmumu. Tātad šādā lēmumā jābūt norādītam, ka pašvaldības teritorijas plānojumu ir paredzēts grozīt. Turpretī domes 2002. gada 16. janvāra lēmums paredz izstrādāt detālplānojumu, lai Ģenerālplānu precizētu un detalizētu. Arī uz šā lēmuma pamata apstiprinātajā plānošanas uzdevumā ietvertie plānošanas nosacījumi prasa ievērot Ģenerālplānu.

Saskaņā ar noteikumu Nr. 423 34. punktu pašvaldībai jāorganizē sabiedriskās apspriešanas pirmais posms, ne vēlāk kā divu nedēļu laikā pēc minētā lēmuma pieņemšanas publicējot vietējā laikrakstā un laikrakstā „Latvijas Vēstnesis” paziņojumu par plānojuma izstrādāšanu. Sabiedriskajai apspriešanai jāilgst vismaz sešas nedēļas, skaitot no paziņojuma publicēšanas dienas. Pēc sabiedriskās apspriešanas pirmā posma un institūciju izsniegto

plānošanas nosacījumu saņemšanas pašvaldībai ir iespēja precizēt un atkārtoti apstiprināt darba uzdevumu (35. punkts). Tas norāda, ka pirmajā sabiedriskās apspriešanas posmā sabiedrībai tiek dota iespēja izteikt savus viedokļus par pašu ieceri grozīt un vienlaikus precizēt (detalizēt) teritorijas plānojumu (Ģenerālplānu).

Īstenojot sabiedriskās apspriešanas pirmo posmu, dome novēloti izpildījusi noteikumu Nr. 423 34. punkta prasību par paziņojuma publicēšanu. Arī pats sabiedriskās apspriešanas pirmais posms bija noteikts īsāks nekā „vismaz sešas nedēļas”.

Saskaņā ar noteikumu Nr. 423 38. punktu sabiedriskās apspriešanas otrais posms pašvaldībai jāorganizē, lai apspriestu detālplānojuma pirmo redakciju. Attiecīgais paziņojums vietējā laikrakstā tika publicēts savlaicīgi, taču netika izpildīta prasība to publicēt arī laikrakstā „Latvijas Vēstnesis”. Arī sabiedriskās apspriešanas otrais posms bija īsāks nekā noteiktās „vismaz sešas nedēļas”. Minētie procesuālās kārtības pārkāpumi nav uzskatāmi par nenozīmīgiem šādu apsvērumu dēļ.

Pirmkārt, no paziņojumiem un citas sabiedriskajai apspriešanai nodotās informācijas ne pirmajā, ne arī otrajā sabiedriskās apspriešanas posmā nepārprotami neizrietēja, ka detālplānojums paredz Ģenerālplāna grozījumus. Tādēļ sabiedriskajai apspriešanai nodotā informācija daļā, kas skar Ģenerālplāna grozījumus, uzskatāma par sabiedrību maldinošu. Tā kā sabiedrība nebija pienācīgi un saprotamā veidā informēta, diskusijas par Ģenerālplāna vienlaicīgu grozīšanu un grozījumu izdarīšanas (nepieciešamības) pamatotību sabiedriskās apspriešanas gaitā nenotika un arī nevarēja notikt. Līdz ar to sabiedrībai netika dota reāla iespēja izteikt savu viedokli un tikt uzklausītai.

Otrkārt, saskaņā ar noteikumu Nr. 423 39. punkta 2. apakšpunktu un 40. punktu detālplānojuma pirmo redakciju, ja institūciju atzinumi ietver iebildumus, var labot un izstrādāt detālplānojuma galīgo redakciju. Šādā gadījumā pašvaldībai ir pienākums iepazīstināt gan attiecīgas institūcijas, gan

arī sabiedrību ar detālplānojuma galīgo redakciju, publicējot iepriekšminētajos laikrakstos informāciju par vietu un laiku (vismaz trīs nedēļas), kur un kad var iepazīties ar plānojuma galīgo redakciju un atkārtoti iesniegt atzinumus un atsauksmes. Pašvaldībai ir jānodrošina iespēja attiecīgo institūciju pārstāvjiem un citiem interesentiem saņemt paskaidrojumus par plānojuma galīgo redakciju. No detālplānojumam pievienotajiem materiāliem redzams, ka tā pirmā redakcija tika labota, taču sabiedrība par to vispār netika informēta.

Tādējādi pieteikuma iesniedzējs, neizstrādājot detālplānojumu atbilstošā procesuālajā kārtībā, maldinot sabiedrību un nenodrošinot lēmumu pieņemšanas atklātību, ne tikai formāli, bet arī pēc būtības ir pārkāpis vienu no teritorijas plānošanas pamatprincipiem – atklātības principu.

Ar domes noteikumiem Nr. 10 Ģenerālplānu grozot pēc būtības, taču neievērojot nepieciešamo procesuālo kārtību, dome ir pārkāpusi ne tikai noteikumu Nr. 423 52. punkta burtu, bet arī šo noteikumu garu (jēgu un mērķi). Šāds procesuālās kārtības pārkāpums ir uzskatāms par būtisku.

Tādēļ, konstatējot faktu, ka detālplānojuma risinājumi paredz arī Ģenerālplāna grozījumus, domei bija jāvadās no noteikumu Nr. 423 47. vai 52. punkta un jāatgriežas sākotnējā teritorijas plānojuma izstrādāšanas stadijā.

5. Var piekrist pieteikuma iesniedzēja viedoklim, ka pašvaldībai teritorijas plānošanas jomā normatīvie akti piešķir lielu rīcības brīvību (*diskrecionāro varu*). Šī rīcības brīvība lielā mērā izriet no teritorijas plānošanas pamatprincipiem. Tomēr tā nav neierobežota. Pašvaldībai piešķirtā rīcības brīvība tiesiski var tikt izmantota vienīgi tās ārējo robežu ietvaros. Par vadlīnijām rīcības brīvības pareizai, adekvātai izmantošanai teritorijas plānošanas jomā jākalpo gan vispārējiem tiesību principiem un valsts pārvaldes principiem, gan teritorijas plānošanas principiem.

Par galveno kritēriju rīcības brīvības pareizas izmantošanas pārbaudē ir jāuzskata teritorijas plānošanas procedūras atbilstība tās galvenajam

uzdevumam – kompleksi saskaņot atsevišķu privātpersonu intereses ar attiecīgās teritorijas ilgtspējīgas attīstības iespējām. Paredzot vai īstenojot citu sākotnējo teritorijas plānojuma uzdevumu, piemēram, sekmējot vienīgi pilsētas ekonomisko izaugsmi (peļņas gūšanu), neņemot vērā īpašās dabas un kultūras vērtības vai arī pārkāpjot rīcības brīvības ārējās robežas, tiek panākts prettiesisks galarezultāts.

Tomēr visgrūtākais un reizē vissvarīgākais uzdevums teritorijas plānošanas procesā ir rīcības brīvības pareiza izmantošana tās ārējo robežu ietvaros. Var piekrist pieteikuma iesniedzēja pārstāvim, ka plānošanas lēmuma pieņemējam ne vienmēr ir jāvadās no personu izteiktajiem priekšlikumiem vai iesniegtajiem iebildumiem. Tomēr nedrīkst aizmirst, ka šādi **sabiedrības ierosinājumi ir rūpīgi jāizvērtē**, vadoties no lietderības apsvērumiem. Ir jāapsver šo ierosinājumu piemērotība, vajadzība un atbilstība konkrētā plānojuma izstrādāšanas mērķim.

Tādējādi, no vienas puses, pašvaldība ir tiesīga noraidīt atsevišķu institūciju, arī ieinteresētās sabiedrības, viedokli, paredzot citu lietderīgāku rezultātu, kas kopumā vairāk atbilst sākotnējam plānojuma izstrādāšanas mērķim. Taču, no otras puses, šādam **noraidījumam ir jābūt pietiekami argumentētam** – noraidot sabiedrības izteikto viedokli, pašvaldībai jāsniedz šā noraidījuma pamatojums. Tomēr šajā lietā pieteikuma iesniedzējs ir aprobežojies vienīgi ar atbildīgo institūciju un ieinteresētās sabiedrības iebildumu apzināšanu, nevis to rūpīgu izvērtēšanu kopsakarā ar plānojuma izstrādāšanas mērķi.

5.1. Teritorijas plānošana domes noteikumu Nr. 17, Nr. 18 un Nr. 10 sakarā galvenokārt attiecas uz **kāpu aizsargjoslā** ietilpstošo zemi. Pludmale un kāpas ir ļoti jutīgs un dinamisks ekosistēmas komplekss, kurš Latvijā sastopams samērā šaurā joslā jūras krastā un kuram ir būtiska nozīme dabas daudzveidības saglabāšanā. Pašlaik šī teritorija ir pakļauta diezgan lielai antropogēnai ietekmei. No vienas puses, kāpas tiek izmantotas intensīvai atpūtai un tūrisma vajadzībām. Taču, tā kā nav nepieciešamās infrastruktūras,

neorganizēta atpūtnieku plūsma atsevišķās vietās izjauc kāpu struktūru un stabilitāti, veicina eroziju, iznīcina augāju un biotopus, līdz ar to apdraudot arī atsevišķu sugu eksistenci. No otras puses, kāpas un tajās sastopamie biotopi tiek iznīcināti arī būvniecības dēļ. Tāpēc, risinot pat vienas nelielas teritorijas izmantošanas jautājumus, tā ir jāaplūko visas piekrastes aizsardzības kontekstā (*sk.: Nacionālās vides politikas plāns 2004 – 2008, 1. 7. punkts; Bioloģiskās daudzveidības nacionālā programma, 2. punkts; Pludmales un primāro kāpu dabas aizsardzības plāns. Ietekmējošie faktori, 1. – 5. lpp., <http://www.varam.gov.lv>, 2004. gada 19. februāris).*

Teritorijas plānojums ir viens no svarīgākajiem instrumentiem, ar kura palīdzību konkrēto teritoriju var ne tikai izmantot, bet arī aizsargāt. Teritorijas plānojuma izstrādāšana nav tikai formāla procedūra. Tā ir reglamentēta, lai varētu identificēt un izsvērt dažādas intereses un noteikt, kurām no tām plānojumā dodama prioritāte. Šajā procesā ir jāpanāk visu iesaistīto pušu interešu līdzsvarošana, vājāko dalībnieku aizsardzība un valdības pārstāvēto visas sabiedrības interešu nodrošināšana (*sk.: Ir Steef C. Buijs, Drs Karolijn van den Heuvel. Telpiskā plānošana nacionālajā līmenī Nīderlandē. Roterdama, 2000. gada jūnijs, 8. lpp. – npublicēts materiāls).*

Tāpēc, lai noskaidrotu rīkojumu atbilstību no Satversmes 1.panta izrietošajiem principiem, jāizpēta ne tikai domes noteikumu Nr. 17, Nr. 18 un Nr. 10 pieņemšanas procedūras atbilstība spēkā esošajiem teritorijas plānošanu regulējošajiem normatīvajiem aktiem. Jāņem vērā arī tas, vai šajā plānošanas procesā atbilstoši visas sabiedrības interesēm ir ievērotas tiesību normas, kas, balstoties uz ilgtspējīgas attīstības un interešu saskaņotības principu un Baltijas jūras piekrastes aizsardzības un attīstības nostādņēm, ko atzinušas Eiropas valstis un kas atspoguļojas dažādos starptautiskajos dokumentos, aizsargā kāpu aizsargjoslā esošās dabas un kultūras mantojuma vērtības.

Nevar piekrist pieteikuma iesniedzēja pārstāvja viedoklim, ka kāpu aizsargjosla nav pieskaitāma pie īpaši aizsargātām teritorijām. Kaut arī kāpu aizsargjosla nav iekļauta likumā „Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām”

minēto kategoriju skaitā, tomēr šajā joslā noteiktie īpašuma atsavināšanas un lietošanas tiesību aprobežojumi atsevišķos gadījumos ir daudz stingrāki nekā, piemēram, dabas liegumos vai aizsargājamo ainavu apvidos, kas iekļauti minētajā likumā.

5.2. Latvijas Republikai ir saistošas arī vairākas starptautiskās vienošanās par Baltijas jūras piekrastes aizsardzību. Piemēram, ar 1994. gada 3. marta likumu „Par 1974. gada un 1992. gada Helsinku konvencijām par Baltijas jūras reģiona jūras vides aizsardzību” Latvija pievienojās 1974. gada Baltijas jūras reģiona jūras vides aizsardzības konvencijai (turpmāk – Helsinku konvencija). Tās 3. panta (pamatprincipi un saistības) pirmā daļa noteic, ka „līgumslēdzējas Puses individuāli vai kopīgi veic visus pienākošos likumdošanas, administratīvos vai citus vajadzīgos pasākumus, lai nepieļautu vai likvidētu piesārņojumu, kā arī lai aizsargātu Baltijas jūras reģiona jūras vidi un uzlabotu tās stāvokli”. Helsinku konvencijas 12. panta pirmā daļa paredz, ka „konvencijas mērķu īstenošanai tiek nodibināta Baltijas jūras reģiona jūras vides aizsardzības komisija”. Savukārt 13. panta „b” daļā ir konkretizēts, ka „Komisijas pienākumos ietilpst ...izstrādāt ieteikumus pasākumiem, kas attiecas uz Konvencijas mērķiem”. Pamatojoties uz to, šī Komisija ir pieņēmusi vairākas rekomendācijas (ieteikumus), arī rekomendāciju 15/1 – 1994. gada 8. martā un rekomendāciju 16/3 – 1995. gada 15. martā. Komisija, būdama nopietni norūpējusies par to, kas notiek piekrastes joslā, īpaši valstīs, kur noris ekonomiskās reformas, iesaka pēc iespējas nepieļaut pasākumus, kas varētu radīt paliekošas pārmaiņas dabā un ainavā (*sk. lietas ceturtā sējuma 241. – 262.lpp.*).

Savukārt Baltijas jūras reģiona par telpisko plānošanu un attīstību atbildīgo ministru 4. konferencē (Stokholmā 1996. gada 22. oktobrī) pieņemtajā dokumentā „Kopīgas rekomendācijas piekrastes zonas teritorijas plānošanai Baltijas jūras reģionā” tiek uzsvērts, ka „paredzamā pilsētu, tūrisma, transporta un tehnisko būvju ekspansija, sevišķi Baltijas jūras dienvidu un austrumu piekrastē, jāvada un jāregulē ar reģionāli līdzsvarotu ilgtspējīgu

attīstību un piekrastes zona jāplāno, uzmanīgi līdzsvarojot attīstību un aizsardzību". Taču uzmanība tiek pievērsta arī tam, ka „vienlaicīgi jāveic ekonomiskā un sociālā attīstība, kā arī jānodrošina dabas, ainavu un bioloģiskās daudzveidības, kultūrvēsturiskā mantojuma aizsardzība un cilvēkiem netraucēta piekļūšana pie krasta un pārvietošanās gar to". Šīs rekomendācijas Baltijas valstīm teritorijas plānošanas jomā citastarp izvirza vairākus mērķus. Piemēram, to, ka „...piekrastes zona, īpaši ārpus pilsētām un blīvi apdzīvotām vietām, pēc iespējas jā saglabā brīva no apbūves un infrastruktūras, kas var apdraudēt dabas un kultūras resursus un rekreācijas intereses, līdz minimumam jāsamazina zemes reformas ietekme uz ainavas vērtībām piekrastes zonā, jānodrošina brīva pieeja krastam un gar to” (*turpat*).

Pēc iestāšanās Eiropas Savienībā Latvijai saistoša būs arī Padomes direktīva 92/43/EEK (1992. gada 21. maijs) par dabisko biotopu un savvaļas dzīvnieku un augu aizsardzību, kura kā aizsargājamu biotopu veidu atzīst arī Baltijas jūras piekrastes kāpas.

5.3. Vērtējot Latvijas nacionālo normatīvo aktu atbilstību starptautiskajām prasībām, jāsecina, ka likumos un MK noteikumos ietvertās prasības attiecībā uz kāpu aizsardzības nodrošināšanu kopumā atbilst starptautiskajām prasībām, bet atsevišķos gadījumos paredz pat stingrākus noteikumus. Kā liecina Eiropas reģionālās attīstības fonda izstrādātais ziņojums, Latvija ir apliecinājusi, ka savos normatīvajos aktos ievēro starptautiskās saistības (*sk.: Procoast Final report. Schlesvig-Holstein State Ministry of Rural Areas, State Regional Planning, Agriculture and Tourism and Heil Institute of World Economics, 2001, pp. 17, 23, 24*).

Saskaņā ar Aizsargjoslu likuma 6. panta pirmo daļu Baltijas jūras un Rīgas jūras līča piekrastes aizsargjosla izveidota, lai samazinātu piesārņojuma ietekmi uz Baltijas jūru, saglabātu piekrastes ainavas un meža aizsargjoslas, novērstu erozijas procesu attīstību, nodrošinātu piekrastes dabas resursu, arī atpūtai un tūrismam nepieciešamo resursu un citu sabiedrībai nozīmīgu teritoriju, saglabāšanu un aizsardzību, to līdzsvarotu un ilgstošu izmantošanu.

Šī aizsargjosla tiek iedalīta vairākās joslās, un viena no īpaši saudzējamām ir kāpu aizsargjosla, kuras platums ir atkarīgs no kāpu zonas platuma. Domes noteikumu pieņemšanas laikā tas nevarēja būt mazāks par 300 metriem sauszemes virzienā, skaitot no vietas, kur sākas dabiskā veģetācija.

5.4. Savukārt šā likuma 36. pants paredz ļoti būtiskus īpašuma lietošanas tiesību aprobežojumus, īpaši **būvniecības** jomā. Domes noteikumu Nr. 17 un Nr. 18 izstrādes uzsākšanas, kā arī pieņemšanas laikā un domes noteikumu Nr. 10 izstrādes uzsākšanas laikā kāpu aizsargjoslā citastarp bija aizliegts celt jaunas dzīvojamās, saimniecības un ražošanas vai atpūtnieku aprūpei paredzētas ēkas, kā arī paplašināt esošās šāda tipa ēkas un būves. Izņēmuma gadījumā iepriekšminētie darbi tika atļauti pēc pozitīva ekoloģiskās ekspertīzes atzinuma saņemšanas, ja attiecīgās darbības bija paredzētas teritoriju attīstības ģenerālpānos (*sk. Aizsargjoslu likuma 36. panta otrās daļas 1. punktu un trešās daļas 1. punktu, kas bija spēkā līdz 2002. gada 25. martam*). Tādējādi ikvienam būvniecības gadījumam bija jābūt īpaši pamatotam.

Kopš 2002. gada 26. marta, kad stājās spēkā Aizsargjoslu likuma 36. pantā izdarītie grozījumi, būvniecības iespējas šajās teritorijās tika nedaudz paplašinātas. Proti, tika aizliegts celt dzīvojamās un saimniecības ēkas vietās, kur nav bijis iepriekšējās apbūves, kā arī celt jaunas ražošanas un sabiedriskās ēkas. Tomēr iepriekšminētie darbi tika atļauti gadījumos, ja bija saņemts Ietekmes uz vidi novērtējuma valsts biroja pozitīvs atzinums vai izdoti tehniskie noteikumi saskaņā ar likuma „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” prasībām un ja attiecīgās darbības bija paredzētas teritoriju plānojumos (*sk. Aizsargjoslu likuma 36. panta otrās daļas 1. un 2. punktu, kā arī septīto daļu*).

Tādējādi Aizsargjoslu likuma 36. pantā noteiktie būvniecības ierobežojumi interpretējami tikai kopsakarā ar šā likuma 6. pantu. Nolūkā sasniegt 6. pantā minēto mērķi 36. pants jaunu piekrastes apbūvi kopumā aizliedz. Kaut arī pašvaldībai šajā pantā iekļautās normas dod tiesības izlemt citādi, tomēr tās rīcības brīvību ierobežo Baltijas jūras un Rīgas jūras līča piekrastes aizsardzības aizsargjoslas noteikšanas mērķis. Pašvaldībai tai

noteiktās rīcības brīvības ietvaros, nepārkāpjot iepriekšminēto mērķi un ņemot vērā vietējo apstākļu specifiku, dotās tiesības izlemt citādi nozīmē tādu rīcību, kas vislabākajā veidā saskaņotu dabas vērtību saglabāšanas un attīstības intereses.

5.5. Arī rīcība ar valsts un pašvaldību īpašumā esošo zemi krasta kāpu aizsargjoslā tika un tiek stingri regulēta. Proti, gan Aizsargjoslu likuma sākotnējā redakcija, gan arī turpmākie likuma grozījumi noteic, ka pašvaldības vai valsts īpašumā esošās zemes iznomāšanas gadījumos, ja tiek plānota zemes lietojuma maiņa, kas nav paredzēta teritorijas plānojumā, ir nepieciešams ikreizējs MK lēmums (rīkojums). Savukārt valsts īpašumā esošās vai valstij piekrītošas meža zemes atsavināšanas gadījumos bija nepieciešams MK vai pat Saeimas lēmums (*sk. Aizsargjoslu likuma 36. panta pirmās daļas 2. un 3. punktu, kas bija spēkā līdz 2002. gada 25. martam, likuma „Par valsts meža izmantošanu” 7. panta otro daļu, kas bija spēkā līdz 2000. gada 16. martam, likuma „Par meža apsaimniekošanu un izmantošanu” 17. pantu, kas bija spēkā līdz 2000. gada 16. martam*). Līdz ar Meža likuma spēkā stāšanos 2000. gada 17. martā vēl vairāk tika ierobežota rīcība ar valsts meža zemi. Saskaņā ar šā likuma 44. panta ceturto un piekto daļu, pirmkārt, tagad jau jebkuras valsts meža zemes pārdošanai vai citāda veida atsavināšanai neatkarīgi no tās atrašanās vietas ir nepieciešams MK vai Saeimas akcepts. Otrkārt, būtiski tiek paplašināta Saeimas kompetence šajā jomā.

Bez tam likuma „Par valsts un pašvaldību īpašuma objektu privatizāciju” 72. panta ceturtais daļa noteic, ka neapbūvētus valsts meža fonda zemesgabalus, kuri bija Zemkopības ministrijas Meža departamenta zeme pēc stāvokļa 1940. gada 21. jūlijā, nevar privatizēt iepriekšminētajā likumā noteiktajā kārtībā.

6. To, vai pieteikuma iesniedzējs ir ņēmis vērā kāpu aizsargjoslas īpašo statusu, nepieciešams izvērtēt katrā gadījumā atsevišķi.

6.1. Domes noteikumi Nr. 18

MK 2000. gada 12. janvāra rīkojumam Nr. 16 „Par zemesgabalu Jūrmalā saglabāšanu valsts īpašumā” pievienotie dokumenti liecina, ka šis tolaik neapbūvētais zemesgabals 146 373 kvadrātmetru platībā atrodas „Jūrmalas pilsētas meža īpaši aizsargājamā kāpu meža zonā”. Tā kā tas savulaik (pirms 1940. gada) nav bijis ierakstīts zemesgrāmatā, bet gan atradies Rīgas Jūrmalas pilsētas pašvaldībai tikai dzimtsnomā, zemes komisija ir nolēmusi izveidot šo zemesgabalu kā valstij piekrītošu un tikai 197 kvadrātmetrus jeb 0,0013 domājamās daļas iznomāt ārpus zemesgabala esošā namīpašuma uzturēšanai.

Minētais rīkojums paredz šo zemesgabalu saglabāt valsts īpašumā un, nododot Aģentūras valdījumā, ierakstīt zemesgrāmatā uz valsts vārda Aģentūras personā.

Savukārt, izanalizējot lietas piektajā sējumā esošos materiālus, var secināt, ka pēc zemes īpašuma tiesību nostiprināšanas zemesgrāmatā Aģentūra **pirms domes noteikumu Nr. 18 apstiprināšanas** šo zemesgabalu iznomājusi vairākām personām, parasti uz 10 gadiem, piemēram, „teritorijas sakopšanai”, „kāpu zonas sakārtošanai”, „pagalma izveidošanai un labiekārtošanai”, „viesnīcas infrastruktūras ierīkošanai, apsaimniekošanai un labiekārtošanai”, vasarnīcas, kas atrodas ārpus izveidotā *Bulduri 1001* zemesgabala, „apsaimniekošanai”, „atpūtas zonas labiekārtošanai” u.tml. Bez tam līgumos tiek paredzētas vai nu „tiesības iegādāties nomāto zemesgabalu īpašumā saskaņā ar Latvijas Republikas likumdošanas aktiem”, vai arī iespējas „izmantot Latvijas Republikas likumdošanas aktos noteiktās pirmpirkuma tiesības”. Atsevišķos gadījumos tiek paredzēts, ka „līgums tiek izbeigts, ja nomnieks noslēdz zemesgabala pirkuma līgumu” vai „ja nomnieks iegūst īpašuma tiesības uz zemesgabalu”.

Pēc domes noteikumu Nr. 18 apstiprināšanas un šīs teritorijas sadalīšanas atsevišķos zemesgabalos saskaņā ar Aģentūras lūgumiem (*sk. domes 2002. gada 27. marta lēmumu Nr. 214, lietas piektā sējuma 49.-53. un*

123.lpp.) līgumslēdzēji maina līguma priekšmetu un mērķi, paredzot daļu no iznomātajām platībām apbūvēt, pie tam ievērojamu daļu zemes izmantot darījumu iestāžu un komerciāla rakstura apbūvei.

Piemēram, 2001. gada 1. februārī noslēgtajā nomas līgumā Nr. 11/463z par daļas (21076 m²) zemesgabala *Bulduri 1001* iznomāšanu kā sākotnējais mērķis 1171 kvadrātmetrus lielai platībai tiek norādīts „viesnīcas infrastruktūras ierīkošana, apsaimniekošana un labiekārtošana”, bet atlikušajiem 19905 kvadrātmetriem – „teritorijas sakopšana un izmantošana”. Savukārt 2002. gada 19. decembrī pēc domes noteikumu Nr. 18 apstiprināšanas sakarā ar iepriekšminēto līgumu noslēgtā papildu vienošanās šai teritorijai paredz pavisam citu mērķi un 3580 kvadrātmetri tiek iznomāti „darījumu un komerciāla rakstura apbūvei”.

Lietā ir dokumenti, kas liecina, ka vairākas valsts institūcijas pirms domes noteikumu Nr. 18 pieņemšanas ir uzskatījušas, ka šajā gadījumā sakarā ar iznomātās valsts zemes lietošanas mērķa maiņu būtu nepieciešams MK akcepts. Piemēram, Lielrīgas reģionālās vides pārvaldes direktora 2001. gada 19. jūlija vēstulē Nr. 1- 4/1802 pieteikuma iesniedzējam, iebilstot pret *dabas pamatnes* teritorijas samazināšanu un *Bulduru 1001* teritorijas sadalīšanu atsevišķos zemesgabalos, jo tas „izsauktu kāpu biotopu fragmentāciju”, domes uzmanība tiek pievērsta apstāklim, ka „nav pievienoti MK lēmumi par daļu zemes gabala iznomāšanu atbilstoši Aizsargjoslu likuma 36. pantam”. Arī domes būvvaldes vadītāja 2001. gada 16. augusta vēstulē Nr. 11-1179 Aģentūras ģenerāldirektoram K. Bricim tiek lūgts papildus „iesniegt MK lēmumus par zemesgabala daļu iznomāšanu atbilstoši LR Aizsargjoslu likumam”. Tomēr attiecīgi MK rīkojumi (lēmumi) pirms domes noteikumu Nr. 18 apstiprināšanas nav saņemti. Arī Aģentūra savā praksē šādos gadījumos (*sk. lietas trešā sējuma 53. lpp.*) vispār nekad nav gatavojusi MK rīkojumu projektus zemes izmantošanas jautājumos. Lietā nav arī materiālu, ka MK akceptu būtu pieprasījuši šīs zemes nomnieki.

Tomēr pieteikuma iesniedzējs, neraugoties uz tā rīcībā esošo informāciju – domes būvvaldes 2001. gada 2. novembra atzinumu „Par izstrādāto detālplānojumu zemesgabalam Jūrmalā, „Bulduri 1001”“, kurā redzams, ka izstrādāto projektu neatbalsta virkne valsts institūciju un amatpersonu: vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrs, Rīgas virsmežniecības kāpu mežniecība, Lielrīgas reģionālā vides pārvalde, Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcija – jau pēc dažām dienām, proti, 7. novembrī, šo detālplānojumu apstiprina.

6.2. Domes noteikumi Nr. 17

Vērtējot šos noteikumus, redzams, ka valsts īpašumā esošu neapbūvētu zemesgabalu Jūrmalā, Bulduru prospektā 119 (4955 m²), kas ietilpst kāpu aizsargjoslā un veidots kā parks ar gājēju celiņiem un atpūtas soliem, Aģentūra iznomājusi 1998. gada 4. martā blakus esošā 5156 kvadrātmetrus lielā zemesgabala Bulduru prospektā 117 īpašnieci. Balstoties uz lēmumu Nr. 85, jau 2000. gada 5. aprīlī zemesgabala nomniece pieteikuma iesniedzējam ir iesniegusi iesniegumu, lūdzot „apstiprināt izstrādāto detālplānojumu zemes gabalam Jūrmalā Bulduru prospektā 119, kā arī izsniegt arhitektūras un plānošanas uzdevumu individuālās dzīvojamās mājas celtniecībai” (*lietas pirmā sējuma 74. lpp.*). Vēlāk, 2000. gada 25. oktobrī, arī Aģentūra lūdz domei pieņemt lēmumu par detālplānojuma uzsākšanu zemesgabalam Bulduru prospektā 119 (*sk. lietas otrā sējuma 166. lpp.*).

Sakarā ar to, ka pieteikuma iesniedzējs šo teritoriju iekļāvis „nepieciešamāko detālplānojumu” sarakstā, 2001. gada 25. aprīlī tas nolemj atbalstīt šā plānojuma uzsākšanu, kā arī apstiprināt plānošanas uzdevumu. Kā detālplānojuma uzsākšanas iemesls tiek minēts nomnieces un Aģentūras iesniegums, bet mērķis – izstrādāt detālplānojumu, nosakot projektējamās apbūves novietni, tās funkciju un apbūves rādītājus – apbūves intensitāti, blīvumu un augstumu, vadoties no Jūrmalas apbūves noteikumiem un Latvijas Republikas būvnormatīviem (*sk. lietas trešā sējuma 4. -7. lpp.*).

Būtiskas iebildes pret šo pieteikuma iesniedzēja noteikumu projektu tika saņemtas 2001. gada 15. oktobrī no Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas. Tā savā atzinumā norāda, ka detālplānojums ietver valsts nozīmes kultūras pieminekļa Dubultu – Majoru – Dzintaru – Bulduru – Lielupes vasarnīcu rajona (valsts aizsardzības Nr. 6083) teritoriju un tādēļ īpaša uzmanība jāpievērš tā saglabāšanai un aizsardzībai. Inspekcija iesaka pieteikuma iesniedzējam Bulduru prospektā 119 „pašreizējās nomas attiecības pēc to izbeigšanās nepagarināt un neslēgt no jauna un šo teritoriju atstāt kā neapbūvējamu dabas rezervi, jo izstrādātajā plānojumā te paredzētā apbūve ir saistīta ar koku izciršanu”. Bez tam šajā dokumentā uzmanība tiek pievērsta tam, ka pirms detālplānojuma pieņemšanas „nepieciešama pamatīgāka pilsētplānojuma vēsturiskā izpēte, priežu audžu vides novērtēšana un sabiedrības reāla iesaistīšana jautājumu apspriešanā” (*lietas trešā sējuma 19.lpp.*).

6.3. Domes noteikumi Nr. 10

Spriežot pēc detālplānojuma paskaidrojumu rakstā ietvertajiem teritorijas tehniskajiem rādītājiem, šis plānojums aptver salīdzinoši lielu kāpu aizsargjoslā ietilpstošu teritoriju – 379 219 kvadrātmetrus. Zeme šajā vietā pieder gan valstij Finanšu ministrijas personā – šī zeme nodota valdījumā Aģentūrai, kura to savukārt iznomājusi SIA „Vaivari” – gan arī pašai SIA „Vaivari”, bet daļa tiek klasificēta kā pieteikuma iesniedzējam „piekrītoša zeme”. Atsevišķas vietas no detālplānojumā iekļautās teritorijas jau ir apbūvētas, bet lielāko (34,8 ha) tās daļu klāj mežs, kas atbilstoši Ģenerālplānam atrodas Rīgas jūras līča piekrastes krasta kāpu aizsargjoslā bez apbūves un savulaik, proti, pirms 1940. gada 21. jūlija, bijis Zemkopības ministrijas Meža departamenta īpašums.

Teritorija iepriekšminētajos paskaidrojamajos tiek atzīta par piemērotu apbūvei, jo „var nodrošināt labus dzīves, darba un atpūtas apstākļus”. Detālplānojums paredz gan iepriekšējās apbūves rekonstrukciju, gan arī plašu apbūvi, ieskaitot sporta un atpūtas objektus ar atbilstošu infrastruktūru.

Piemēram, šeit ieplānota sešstāvu četrzvaigžņu viesnīcas, veikalu, restorānu, kafejnīcu, bāru, sadzīves pakalpojumu objektu, tenisa halles (ar 3200 skatītāju vietām), vairāku atklātu tenisa kortu, reitterapijas nodaļas kompleksa ar jāšanas sporta manēžu (ar 200 skatītāju vietām) un zirgu staļļiem būvniecība, kā arī „viesu māju” jaunbūves. Līdz ar to ievērojamu daļu no detālplānojumā iekļautās teritorijas paredzēts lietot citām vajadzībām, nevis tādām, kādas noteiktas Ģenerālplānā (*sk. sprieduma 4.2. punktu*). Bez tam sabiedrisko iestāžu teritoriju iekārtošanai paredzēta arī meža zemes transformācija.

Tā kā ar detālplānojumu tiek paredzēti ievērojami grozījumi Ģenerālplānā, pret šādu ieceri būtiskus iebildumus, citastarp uzskatot, ka šādos gadījumos nepieciešams MK akcepts, izteikusi domes Vides aizsardzības nodaļa. Kā norādīts domes Vides aizsardzības nodaļas 2002. gada 17. maija un 10. jūnija atzinumos (*sk. lietas piektā sējuma 168. lpp.*), šajā gadījumā notiek „atkāpšanās no noteiktajām pamatnostādņēm vides aizsardzības politikā pilsētā... projekts paredz būtisku ietekmi uz apkārtējo vidi un bioloģiskās daudzveidības samazināšanos šajā teritorijā, kas uzskatāma par ļoti vērtīgu preterozijas kāpu mežu, kurā atrodamas arī ievērojama vecuma priedes”.

Lietā esošās bioloģiskās ekspertīzes un atzinumi bez iepriekšminētā B. Laimes un K. Vilka atzinuma (*sk. lietas trešā sējuma 128. – 133. lpp.*) par šajā teritorijā esošajām dabas vērtībām ir pretrunīgi. Piemēram, 2002. gada maijā biologs I. Kabucis secina, ka šajā teritorijā nav konstatēti īpaši aizsargājami biotopi, taču ir sastopamas īpaši aizsargājamas augu sugas – pļavas silpuresnes atradne (*sk. lietas piektā sējuma 165. un 166. lpp.*).

Pie tam jāņem vērā, ka 2002. gada 18. decembra ekspertīze (*sk. lietas trešā sējuma 91. – 99. lpp.*), kas, no vienas puses, atbalsta detālplānojumu, bet no otras – izvirza būtiskus iebildumus pret tā realizāciju, ir veikta un iesniegta pieteikuma iesniedzējam tikai **pēc** domes noteikumu Nr. 10 pieņemšanas, proti, kad attiecīgais plānojums jau bija apstiprināts.

Tiesa uzskata, ka vērība jāpievērš vienam no ekoloģiskajā ziņā vērtīgākajiem detālplānojuma teritorijā ietilpstošajiem meža zemes gabaliem

Vaivari 1307 (31 684 m²), pret kura īpašuma tiesību piekritību un privatizāciju, kā arī iespējamo izmantošanu ir iebilduši Saeimas deputāti (*sk. sprieduma konstatējošo daļu*), Jūrmalas pilsētas iedzīvotāji, kā arī Valsts meža dienests. Spriežot pēc Valsts nekustamā īpašuma aģentūras un Privatizācijas aģentūras atbildēm tiesai un tām pievienotajiem dokumentiem, šis savulaik Zemkopības ministrijas Meža departamentam piederējušais zemesgabals, uz kura atrodas neliela terase, sākotnēji ar MK rīkojumu ticis nostiprināts uz valsts vārda Finanšu ministrijas personā. Tā kā zemesgabals nodots Valsts nekustamā īpašuma aģentūras valdījumā, tā 1998. gada 15. oktobrī to uz 10 gadiem iznomājusi SIA „Vaivari” tūrisma uzņēmuma darbībai, nosakot, ka attiecīgā teritorija jāizmanto kā „meža parks”. Taču pēc neilga laika, tā paša gada 21. oktobrī, ar MK rīkojumu Nr. 507 „Par zemes gabalu nodošanu privatizācijai” šis zemesgabals tiek nodots privatizācijai un Privatizācijas aģentūra jau 21. decembrī uzdod Valsts nekustamā īpašuma aģentūrai sagatavot šo zemesgabalu privatizācijai.

Pamatojoties uz Privatizācijas aģentūras pieprasījumu, pieteikuma iesniedzējs 1999. gada 22. jūnijā paziņo, ka šis zemesgabals „saskaņā ar attīstības plānu atrodas mežu, mežaparku un parkmežu teritorijā (M). Izmantojot zemesgabalu pēc privatizācijas, jāievēro mežaparka apsaimniekošanas noteikumi. Mežaparka zemesgabalā iespējama ar atpūtu un mežaparka uzturēšanu saistīta būvniecība atbilstoši attīstības plāna prasībām” (*sk. lietas trešā sējuma 103. lpp.*). Tomēr Jūrmalas pilsētas būvvaldes 2002. gada 22. maijā sagatavotajā teritorijas esošās izmantošanas grafiskajā attēlojumā (*pirms detālplānojuma apstiprināšanas – sk. lietas sestā sējuma 10. un 11. lpp.*) šis zemesgabals ietverts Rīgas jūras līča piekrastes krasta kāpu aizsargjoslā bez apbūves. Savukārt pēc domes noteikumu Nr. 10 apstiprināšanas tas jau ir ieplānots galvenokārt kā darījumu iestāžu teritorija.

Līdz ar to tiesai rodas šaubas, vai pieteikuma iesniedzējs pirms šā zemesgabala privatizācijas ir norādījis patieso zemesgabala izmantošanas mērķi.

7. Visos šajos gadījumos zeme krasta kāpu aizsargjoslā atrodas galvenokārt valsts īpašumā. Savukārt atbilstoši Ģenerālplānam tā ir *dabas pamatnes* teritorija, kuras saglabāšana un atjaunošana ir viens no svarīgākajiem Jūrmalas pilsētas līdzsvarotas attīstības uzdevumiem.

Nemot vērā, ka gan Aģentūra, gan arī pieteikuma iesniedzējs savas pilnvaras var izmantot tikai atbilstoši pilnvarojuma jēgai un mērķim, minētajām institūcijām, slēdzot nomas līgumus vai arī lemjot par personu ierosinājumiem izstrādāt detālplānojumus, bija jāvadās no sabiedrības interesēm.

No vienas puses, teritorijas plānošanas procesam ir jābūt atvērtam pret nepieciešamām un pamatotām izmaiņām. Taču no otras puses, teritorijas plānojumam jārada zināma stabilitāte. Tam jānodrošina, ka pašvaldības teritorijas attīstība notiek, strikti ievērojot tās intereses un vērtības, kurām, izstrādājot un pieņemot Ģenerālplānu, tika piešķirta prioritāra nozīme. Tā kā jebkuri teritorijas plānojuma grozījumi zināmā mērā rada nestabilitāti, tie pieļaujami vienīgi tad, ja tiek ievērots nepārtrauktības un pēctecības princips. Tas nozīmē, ka spēkā esošo teritorijas plānojumu var grozīt tikai tad, ja mainīties tā pamatojums.

No ekspertu atzinumiem izriet secinājums, ka detālplānojumos ietvertajās teritorijās sastopamas nozīmīgas dabas vērtības: dabiski meža biotopi, saglabājies mežs, kurā aug vecas priedes, dažviet pat 200 līdz 260 gadus vecas. Turklāt šāda vecuma meži jau ir kļuvuši ļoti reti visā Latvijā. Atsevišķās vietās ir konstatētas Latvijā īpaši aizsargājamas augu sugas. Bez tam domes noteikumos Nr. 17 minētā teritorija ietilpst valsts nozīmes kultūras pieminekļa sastāvā. Tātad šīs teritorijas ir nozīmīgas gan no dabas un kultūras mantojuma, gan ainavas un bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas viedokļa, un Ģenerālplāns tajās prioritāru nozīmi piešķīris dabas un kultūras mantojuma saglabāšanai un aizsardzībai. Lemjot par minēto teritoriju apbūvi, jāņem vērā ne tikai ekonomiskie apsvērumi, bet arī vides aizsardzības principi. Tā kā paredzamās būvniecības dēļ dabiskie meža biotopi un cits saglabājama dabas mantojums var tikt iznīcināts, apbūve, ievērojot izvērtēšanas principu,

pieļaujama tikai tādā gadījumā, ja pozitīvais rezultāts, ko no tās gūst, ne tikai ierosinātājs, bet arī sabiedrība kopumā, ir svarīgāks par šīs apbūves vai būvniecības negatīvo ietekmi uz vides kvalitāti.

Līdz ar to par pamatojumu atļautās šo teritoriju izmantošanas grozīšanai un apbūves iespēju paplašināšanai var kalpot vienīgi citu sevišķi svarīgu sabiedrības interešu esamība un vienīgi tādā gadījumā, ja nav alternatīvas.

Taču, analizējot rīcību ar valsts īpašumā esošo zemi kāpu aizsargjoslā, ir redzams, ka līgumslēdzējas puses (Aģentūra un nomnieki) šajos gadījumos, īpaši domes noteikumu Nr. 18 un Nr. 17 sakarā, ir slēgušas pēc būtības fiktīvus nomas līgumus, jo to patiesais mērķis bija nevis šo neapbūvēto teritoriju „sakopšana” vai „apsaimniekošana”, bet gan paredzētā *dabas pamatnē* ietilpstošās teritorijas izmantošanas veida daļēja maiņa, ieskaitot būvniecību.

Saskaņā ar Aģentūras statūtiem tās darbības mērķis ir „valsts interešu realizēšana valsts nekustamā īpašuma pārvaldīšanā un efektīvā apsaimniekošanā. Aģentūra ir izveidota ar valsts gribu kā institūcija, kurai uzticēta arī publisko tiesību subjekta funkcija, tas ir, valsts nekustamā īpašuma pārvaldīšana. Lai gan Aģentūras kompetencē ir arī civiltiesiska rakstura darbību veikšana un tā izveidota uzņēmēj sabiedrības formā, tas nebūt nenozīmē, ka tā ir tikai un vienīgi privāto tiesību subjekts” (1999. gada 9. jūlija *Satversmes tiesas sprieduma lietā Nr. 04-02(99) secinājumu daļas 2. punkts*). Līdz ar to nevar piekrist K. Briča viedoklim, ka Aģentūras galvenais mērķis ir tikai gūt vislielāko peļņu no tai valdījumā nodotās zemes.

Turklāt arī noteiktā nomas maksa nebūt neliecina, ka Aģentūra guvusi vislielāko iespējamo peļņu. Proti, līgumos ietvertā nomas maksa par zemes lietošanu „darījumu iestāžu un komerciāla rakstura apbūves” gadījumos pēc vienošanās par attiecīgo līgumu priekšmeta mainīšanu tiek noteikta, nepārsniedzot piecus procentus no zemes kadastrālās vērtības, lai gan MK 1995. gada 3. oktobra noteikumu Nr. 292 „Noteikumi par valsts zemes nomu” 11. punktā šis apmērs norādīts kā viszemākais, ko valsts institūcijas, slēdzot nomas līgumus par to valdījumā nodoto zemi, drīkst paredzēt. Līdz ar to

Aģentūra pretēji likuma „Par valsts un pašvaldību finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanu” 3. panta pirmās daļas 2. punktam šos nenoliedzami vērtīgos zemesgabalus, no zemes tirgus vērtības raugoties, nav iznomājusi „par iespējami augstāko cenu”.

Analizējot domes noteikumus Nr. 10, Nr. 17 un Nr. 18 kopsakarā ar veiktajiem zemes darījumiem, jāsecina, ka, neraugoties uz dažādu valsts institūciju un pieteikuma iesniedzēja institūciju iebildumiem, kā arī ievērojamas sabiedrības daļas pretestību, tie izstrādāti, neņemot vērā dabas mantojuma saglabāšanas intereses, nemeklējot alternatīvus risinājumus attiecībā uz attīstības priekšlikumu īstenošanas vietas izvēli un vadoties galvenokārt no atsevišķu personu (ierosinātāju) interesēm.

Līdz ar to nomas līgumu slēgšana, detālplānojumu izstrādāšana, pēc tam noslēgtās papildu vienošanās vai privatizācija ir bijuši secīgi soļi, lai atsevišķu personu interesēs apietu kāpu aizsargjoslā spēkā esošos apbūves ierobežojumus. Domes noteikumu Nr. 10, Nr. 17 un Nr. 18 izstrādāšana bijusi galvenokārt tikai funkcionāls līdzeklis, lai rīcības prettiesisko saturu un mērķi ietvertu šķietami likumīgā formā.

Tādējādi pēc būtības domes noteikumi Nr. 10, Nr. 17 un Nr. 18 neatbilst kāpu aizsargjoslas īpašajam tiesiskajam statusam, teritorijas plānošanas, vides aizsardzības un valsts pārvaldes principiem.

8. Bez tam, ievērojot to, ka lielā daļā Latvijas pašvaldību teritorijas plānojumu vēl nav, kā arī to, ka teritorijas plānojumu izvērtēšanas un kontroles process saskaņā ar MK 2004. gada 13. janvāra noteikumiem Nr. 34 „Vietējās pašvaldības teritorijas plānojuma noteikumi” ir ļoti sarežģīts, tiesa vērš Ministru kabineta uzmanību uz nepieciešamību izvērtēt Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrijas iespējas un līdzekļus teritorijas plānošanas kontroles nodrošināšanai.

Nolēmumu daļa

Pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 30. – 32. pantu, Satversmes tiesa

nosprieda:

1. Atzīt reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministra 2003. gada 27. maija rīkojumu Nr. 2-02/57 „Par Jūrmalas pilsētas domes 24. 10. 2001. saistošo noteikumu Nr. 17 „Par detālo plānojumu Jūrmalā, teritorijai starp Bulduru prospektu, Rotas ielu, 23. un 25. līnijām” darbības apturēšanu” par atbilstošu Latvijas Republikas Satversmes 1. pantam.

2. Atzīt reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministra 2003. gada 2. jūnija rīkojumu Nr. 2-02/60 „Par Jūrmalas pilsētas domes 09. 10. 2002. saistošo noteikumu Nr. 10 „Par detālā plānojuma apstiprināšanu Jūrmalā, sabiedriskajam centram Vaivaros” darbības apturēšanu” par atbilstošu Latvijas Republikas Satversmes 1. pantam.

3. Atzīt reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministra 2003. gada 2. jūnija rīkojumu Nr. 2-02/62 „Par Jūrmalas pilsētas domes 07. 11. 2001. saistošo noteikumu Nr. 18 „Par detālā plānojuma apstiprināšanu Jūrmalā, zemesgabalam Bulduri 1001” darbības apturēšanu” par atbilstošu Latvijas Republikas Satversmes 1. pantam.

Spriedums ir galīgs un nepārsūdzams.

Spriedums pasludināts Rīgā 2004. gada 9. martā.

Tiesas sēdes priekšsēdētājs

Aivars Endziņš